

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Art-Takomo nuorten osallisuuden tukena

Laura Katisko

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

04 / 2014

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Laura Katisko	Sivumäärä 42 ja 5 liitesivua
Työn nimi Art-Takomo nuorten osallisuuden tukena	
Ohjaava(t) opettaja(t) Lea Leminaho, Jaana Karjalainen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Lapin Nuorison Liitto ry	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni tarkastelee nuorten osallisuutta Art-Takomo hankkeessa. Nuorten Art-Takomo oli Lapin Nuorison Liitto ry:n hallinnoima selvityshanke, jonka tarkoituksena oli edistää nuorten omatoimisuutta ja tekemistä antamalla nuorille vapaat kädet ideoida, suunnitella ja järjestää omalle asuinkunnalle jokin tapahtuma - suoraan nuorilta nuorille. Hanke toteutettiin lokakuu 2013 ja huhtikuu 2014 välisenä aikana kuudessa Lapin kunnassa: Keminmaassa, Kittilässä, Simossa, Ranualla, Posiolla ja Kemijärven kaupungissa.</p> <p>Tutkimuksessani perehdyin Keminmaan kunnan Art-Takomo hankkeeseen. Keminmaassa nuoret suunnittelivat ja toteuttivat tapahtuman, jonka järjestämiseen opinnäytteeni perustuu. Opinnäytetyössäni tutkin kuuden keminmaalaisen 14-17-vuotiaan tytön näkemyksiä osallisuudesta, sosiaalisesta hyvinvoinnista, sosiaalisesta pääomasta ja ryhmässä toimimisesta. Haastattelut tehtiin maaliskuussa vuonna 2014. Tutkimus oli luonteeltaan kvalitatiivinen ja se toteutettiin haastatteluiden, havainnoinnin ja narratiivisten tarinoiden avulla. Tutkimuksen analyysi tapahtui teemoittelun kautta. Tärkeää roolia tutkimuksessa näyttelivät haastateltavien omat näkemykset ja tuntemukset.</p> <p>Opinnäytetyöni koostuu teoriaosuudesta, Nuorten Art-Takomon esittelystä, tutkimuksen toteutuksen kuvailusta ja tutkimustuloksista. Tutkimustuloksissa ilmeni, että nuoret pitivät tärkeänä saada olla vaikuttamassa heitä itseään koskeviin asioihin. Haastatteluissa nousi esiin ensisijaisesti se, että nuoret kokevat tärkeäksi mahdollisuuden järjestää omille ikätovereilleen toimintaa.</p>	
Asiasanat sosiaalipedagogiikka, osallisuus, sosiaalinen hyvinvointi, sosiaalinen pääoma, sosiokulttuurinen innostaminen	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Laura Katisko	Number of Pages 42+5
Title Art-Takomo as support of participation for young people	
Supervisor(s) Lea Leminaho, Jaana Karjalainen	
Subscriber and/or Mentor Lapin Nuorison Liitto ry	
Abstract <p>This thesis is a view of young people's participation in a project called Art-Takomo. Art-Takomo was a project run by Lapin Nuorison Liitto ry, which is a non-governmental organization. The aim of this project was to collect youth, aged 15-18, together and let them plan and organize an event for their fellow youth. Project Art-Takomo was held in between October 2013 and April 2014 and six counties of Lapland participated: Keminmaa, Kittilä, Simo, Ranua, Posio and the City of Kemijärvi.</p> <p>In my thesis I focused on Art-Takomo Keminmaa where there were six 14-17 year old girls taking part in the planning. I wanted to find out the thoughts of the girls about participation, social welfare, social capital and being part of a group. The research was being done in March and April 2014. I used methods of qualitative research: interview, observing and narrative story. The analysis was being done by using themes of researched issues. The thoughts and feels of the interviewees had an important role in this thesis.</p> <p>This thesis consists theory part, introduction of Art-Takomo, methods of research and the results. The results showed that young people feels the importance to have their voice to be heard. From the interviews came up a thought that it is important to plan an event from young people to young people. In the interviews the girls found it quite difficult to define social welfare but overall social relationships and nice activities came up as meaningful matters.</p>	
Keywords Social pedagogy, participation, social welfare, social capital, sociocultural empowerment	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 SOSIAALISEN HYVINVOINNIN KÄSITTEITÄ	7
2.1 Sosiaalipedagogiikka	7
2.2 Sosiaalinen hyvinvointi	8
2.3 Sosiaalinen pääoma	10
2.4 Osallisuus	13
2.5 Sosiokulttuurinen innostaminen	15
3 NUORTEN ART-TAKOMO	18
3.1 Lapin Nuorison Liitto ry	18
3.2 Art-Takomo Keminmaassa	19
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	21
4.1 Tutkimuksen lähtökohdat	21
4.1.1 Teemahaastattelu	22
4.1.2 Sisällön analyysi	23
4.3 Narratiivinen tutkimusote	24
4.4 Havainnointi	24
5 TUTKIMUSTULOKSET	25
5.1 Osallisuus ja vaikuttaminen	25
5.1.1 Osallisuus Art-Takomossa	28
5.2 Nuorilta nuorille	30
5.3 Ryhmän vaikutus osallisuuteen	31
5.4 Nuorten kokemuksia sosiaalisesta hyvinvoinnista	33
5.5 Ohjaajan rooli	35
6 POHDINTA	37
LÄHTEET	40
LIITTEET	43
Liite 1 Tapahtuman mainos	43
Liite 2 Tutkimuslupalomake	44
Liite 3 Teemahaastattelurunko	45
Liite 4 Narratiivinen tutkimus	47

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni perehdyin Keminmaan kunnan Nuorten Art-Takomo hankkeeseen. Nuorten Art-Takomo selvityshanke oli Lapin Nuorison Liitto ry:n hallinnoima selvittämishanke, jolla haluttiin aktivoida nuoria osallistumaan ja toimimaan oman elinpiirinsä hyväksi. Hanke toimi kuudella pohjoissuomalaisella paikkakunnalla: Keminmaassa, Kittilässä, Simossa, Ranualla, Posiolla ja Kemijärven kaupungissa. Keminmaan Art-Takomo koostui kuudesta 14-17-vuotiaasta nuoresta. Opinnäytetyössäni tutkin nuorten kokemuksia tapahtuman järjestämisestä. Opinnäytetyöni paneutuu siihen miten tapahtuma tuki ja kasvatti heidän osallisuuttaan ja sosiaalista hyvinvointiaan. Tarkastelin myös heidän sitoutumistaan, kokemuksiaan, keskinäistä vuorovaikutusta ja hyvinvointia Art-Takomo –hankkeen aikana.

Nuorille annettiin tietty budjetti, aikataulu, yhden ohjaajan resurssit ja vapaus suunnitella itsensä näköinen tapahtuma. Keminmaassa nuoret järjestivät tapahtuman nimeltä Nuorten Pläjäys, jossa esiintyi kolme paikallista bändiä, sekä tunnetumpi rapduo. Ennen artisteja nuoret suunnittelivat ja toteuttivat erilaisia työpajoja, kuten videopelinurkkauksen ja kynsienlakkauspisteen.

Oma roolini Nuorten Art-Takomossa oli olla sekä ohjaajana, että tutkijana. Työskentelen myös Keminmaan kunnan nuorisotoimella iltaohjaajana, joten Art-Takomo ohjaajana toimiminen istui luontevasti myös nuorisotiloilla työskentelevät ohjaajan rooliin. Näin ollen tavoitin myös niitä nuoria, jotka eivät itse osallistuneet Art-Takomoon ja sain kysellä myös heidän toiveitaan tapahtumaa koskien. Johtavana ajatuksena Art-Takomo prosessissa oli kuitenkin lähtökohta, jonka mukaan nuoret saavat oman äänensä kuuluville. Art-Takomo toimi nuorten omien ideoiden ja ajatusten ponnahduslautana ja antoi mahdollisuuden kehittää ja suunnitella jotain uutta.

Opinnäytteessäni käytin laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Tutkimuksessa yhdistelin erilaisia laadullisen tutkimuksen menetelmiä: teemahaastattelua, havainnointia ja narratiivista tutkimusmenetelmää. Haastattelut tehtiin ennen ja jälkeen tapahtuman, jotta saatiin paneuduttua hyvin niin suunnitteluvaiheeseen kuin itse tapahtuman onnistumiseenkin. Tekstiäni kuvaamaan olen poiminut otantoja

nuorten haastatteluista ja kertomuksista. Opinnäytetyössäni olen halunnut antaa painoarvoa nuorten äänelle ja heidän kokemuksilleen.

”Art-Takomo ei oo kauheen kuvaileva nimi. Monet on kysynyt et mikä se on. Ois voinu kertoa silleen ”hei sinä nuori siellä joka pelaat ja olet feispuukissa, nouseppas penkiltä ja tule tänne! Voit suunnitella oman tapahtuman! Jossa voit tehdä muutakin kuin istua koneella.”” Tyttö 16-vuotta (H2)

2 SOSIAALISEN HYVINVOINNIN KÄSITTEITÄ

2.1 Sosiaalipedagogiikka

Sosiaalipedagogisen ajattelun voidaan ajatella kumpuavan siitä, että ihmisiä autetaan itse oivaltamaan ja näkemään niitä mahdollisuuksia, joiden avulla he voivat vaikuttaa omaan elämänsä yksilöinä ja yhteisöinä. Tämän ajatuksen johtamana toteutettiin myös nuorten Art-Takomo hankkeet ympäri Lappia.

Sosiaalipedagogisen toiminnan tavoitteena nähdään yksilöiden mahdollisuus hyvinvointiin ja hyvään elämään. Ihmisen tukeminen erilaisissa elämän kriiseissä ja auttaminen selviytymään arjen ongelmista kuuluvat olennaisesti myös sosiaalipedagogiseen toimintaan. Keskeisinä toimintaperiaatteina nähdään itseapuun auttaminen, yhteisöllisyyden vahvistaminen ja kasvatuksellinen ennaltaehkäisy. (Hämäläinen 1999, 60-63.)

Sosiaalipedagogiikkaa voidaan hyödyntää erittäin hyvin projekteissa, joissa on tavoitteena uuden kokeileminen tai kehittäminen. Projekteja voidaan käyttää idean pidemmälle jalostamisen tai hyväksi havaittujen kokemusten levittämisen keinoina. (Haiminen 2003, 14.) Sosiaalipedagoginen toiminta perustuu aina ihmisten väliseen vuorovaikutukseen ja siihen, että ihmiset osallistuisivat itse toimintaprosessin kaikkiin vaiheisiin. Sosiaalipedagogisella toiminnalla tavoitetaankin niin ennalta ehkäisevä kuin korjaava työ, sekä kosketetaan yksilöitä, ryhmiä, yhteisöjä ja yhteiskuntia. Innovatiivisuus, joustavuus ja kyky muutokseen ovat ominaisia sosiaalipedagogiselle toiminnalle. (Hämäläinen & Kurki 1997, 49.) Sosiaalipedagogiikassa olennaista on lähteä ulos toimistoista, ihmisten välittömään läheisyyteen. Tällöin sosiaalinen kasvatusta ulottuu koulun tai muun muodollisen kasvatuksen ulkopuolelle (Hämäläinen ym. 1997, 192).

Sosiaalipedagogiikkaan kuuluvat olennaisesti osallisuus ja innostaminen, ja nämä kaksi käsitettä myös liittyvät toisiinsa vahvasti. Osallisuus sosiaalipedagogiikan viitekehyksessä koskee yksilön ja yhteiskunnan välistä suhdetta. Se viittaa mahdollisuu-

teen kiinnittyä elämänkaaren eri vaiheissa elämisen laadun ja elämönhallinnan kannalta merkityksellisiin yhteiskunnan instituutioihin, toimintajärjestelmiin ja kulttuuri-muodosteisiin. Osallisuus on välttämätön osa elämönhallintaa ja ilman sitä yhteiskunnallinen subjektius ei voi kehittyä. (Hämäläinen 1999, 105.)

Sosiokulttuurisen innostamisen tavoitteena on herätellä yhteisöjen aloitteellisuutta ja osallistumista oman kehittymisensä prosessiin. Kyse on siis osallistumisen avulla aikaansaataavasta muutoksesta. (Hämäläinen ym. 1997, 203-204.) Sosiaalipedagogisessa työssä ei niinkään toimita valmiin kaavan mukaisesti vaan hyödynnetään yleisiä ideoita ja periaatteita. Esimerkiksi toiminnallisuuden, yhteisöllisyyden ja elämyksellisuuden periaatteita sovelletaan kuhunkin yksittäiseen tapaukseen ja tilanteeseen. (Hämäläinen 1999, 77.) Jokaisen kuuden kunnan Art-Takomot toimivat omalla tavallaan omia lähtökohtiaan hyödyntäen.

2.2 Sosiaalinen hyvinvointi

Hyvinvointi on käsitteenä laaja ja moninainen, jolle on vaikea löytää yhtä kaiken kattavaa määritelmää. Laitinen (2008, 34) on katsonut, että hyvinvoinnin voidaan nähdä tarkoittavan sitä, kuinka hyvänä ja onnistuneena ihminen pitää elämäänsä tai millaiset ihmisen perusedellytykset ovat. Hyvinvointi jaotellaan usein kolmeen osaan: fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen hyvinvointi. Tässä opinnäytetyössä keskityin avaamaan sosiaalista hyvinvointia, koska Art-Takomon toiminnalla pyrittiin tukemaan nuorten sosiaalista hyvinvointia ja sen myötä kasvattamaan heidän sosiaalista pääomaansa.

Fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia tarkasteltaessa hyvinvointi määrittyy useimmiten subjektiivisten tuntemusten kautta. Subjektiivisilla tuntemuksilla tarkoitetaan yksilön omakohtaisia tuntemuksia. Jokainen ihminen kokee tunteensa hyvinvoinnista erilaisena ja painottaa eri asioita tärkeinä hyvinvointinsa edistämisessä ja onnellisuutensa lisäämisessä. Se, mikä tuottaa toiselle onnellisuutta ja hyvinvointia, ei tarkoita välttämättä samaa toiselle.

Hyvinvointia voidaan tarkastella myös objektiivisesti, kuten Erik Allardt (1976, 9; 17) on tehnyt. Objektiivisesti hyvinvointia voidaan katsoa niiden asioiden tai tarpeiden kautta, joiden on tietystä määrin täytyttävä, jotta elämä olisi mielekästä ja mahdollista toteuttaa. Erik Allardtin kirjoittamaa hyvinvoinnin määritelmää käytetään usein määrittelemään hyvinvoinnin käsitettä. Allardt (1976, 32) määrittelee ihmisen hyvinvointia tarve-käsitteen avulla. Tarvekäsite voidaan määritellä siten, että ihmisen hyvinvoinnin aste määräytyy sen mukaan, missä ihmisen perustarpeet tulevat tyydyttyiksi. Allardtin (1976, 32) mukaan hyvinvointia voidaan tutkia havainnoimalla objektiivisesti ihmisen sosiaalisia suhteita sekä niitä oloja, joissa ihminen elää. Ihmisen tyytyväisyyttä sen sijaan voidaan selvittää tutkimalla ihmisen subjektiivisia tunteita ja asenteita.

Sanalle sosiaalinen on monta merkitystä riippuen kontekstista. Pelkistettynä sosiaalinen viittaa yhteisöihin tai ihmiselle ominaiseen tapaan muodostaa yhteisöjä. Sosiaalisuus viittaa usein ryhmässä toimimiseen, vaikka sosiaalisuus ei sinänsä voikaan taata ryhmässä toimimisen taitoja. Ryhmän sosiaalinen pääoma on lähtökohtaisesti hyvä asia. Siihen sisältyy ajatus siitä, että ryhmä tukee jäseniään. Sosiaalisuus kuuluu myös ihmiselämään ikaikaisesti ja on samalla jotain tavoiteltavaa ja hyvää (Kotiranta, Haaki & Niemi 2011, 8; 241).

Sosiaalisella hyvinvoinnilla tarkoitetaan luontaisen sosiaalisen tarpeen tyydyttymistä. Sitä, että ihmisellä on sosiaalista pääomaa eli sosiaalisia suhteita ja verkostoja, kuten perhe, ystäviä tai työyhteisö, joissa toteuttaa sosiaalisuuttaan (Sosiaalinen pääoma 2010).

Ihmisen sosiaalinen hyvinvointi näkyy itsetunnon kehittymisenä ja kasvamisena, oman tärkeyden ja merkityksen ymmärtämisenä, itsensä hyväksymisenä sellaisena kuin on ja itseensä luottamisena. Hyvä henkinen ja sosiaalinen ympäristö lisää hyvinvointia. Sen tunnusmerkkejä ovat muun muassa turvallisuus, avoin ja kunnioittava vuorovaikutus, pysyvyys sekä toisten kunnioittaminen sanoissa ja teoissa. Sosiaalinen hyvinvointi on myös voimavara, jota kuvaa muun muassa elämänhallinta, arvokkuuden kokemus (esimerkiksi tarpeellisuuden kokemus), tulevaisuuteen suuntautuminen sekä toimintakykyisyys. Sosiaalisia suhteita voimavaroina ilmentävät ystävät,

sosiaalinen aktiivisuus, perhesuhteet sekä saatu ja annettu tuki. (Opetushallitus 2013; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014.)

2.3 Sosiaalinen pääoma

Sosiaalisen pääoman määrittely ei ole yksiselitteistä, vaan eri tutkijoiden mukaan korostuvat eri näkökulmat ja suuntaukset. Sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan yleensä sellaisia asioita jotka syntyvät ihmisten välisessä kanssakäymisessä. Siinä missä taloudellinen pääoma sijaitsee pankkitilillämme ja inhimillinen pääoma korviemme välissä, sosiaalinen pääoma sijaitsee ihmisten välisissä sosiaalisissa suhteissa, avaa Riikka Korkiakoski sosiaalisen pääoman käsitettä väitöskirjassaan Kaveria ei jätetä (2013, 194-195). Väitöskirjatyössään Korkiakoski (2013) korostaa nuorten vertais-suhteiden ja yhteisöllisyyden merkitystä. Nuorten omien yhteisöjen tunnistaminen, niiden tukeminen ja niissä muodostuneiden käytäntöjen tukeminen on tärkeää. Nuorten keskinäinen yhteisyys, sosiaalinen tuki ja solidaarisuus ovat Korkeakosken mukaan arjen ilmiöitä, joita voisimme enemmän ruokkia. Ne tuottavat nuorille voimavaroja ja sen kautta sosiaalista pääomaa. Tämä näkyy haastateltavan ajatuksena sosiaalisuudesta:

”Halusin kokea tämän uutena mahdollisuutena ja halusin myös että nuorilla olisi jotain ajanvietettä. On mukavaa kuulla, että heillä on ollut hauskaa ja tuntee onnistuneensa.” Tyttö 14- vuotta (H5)

Sosiaalisen pääoman käsitteen tarkka määritelmä vaihtelee määrittelijästä riippuen. Lisakka (2004) on tiivistelmässään viitannut käsitteen alkuperästä puhuttaessa kolmikkoon: Pierre Bourdieu (The Forms of Capital, 1986), James Coleman (Social Capital in Creation of Human Capital, 1988) ja Robert Putnam (Making Democracy Work, 1993; Bowling Alone, 1995). Laura Lisakan (2004) mukaan näiden kolmen tutkijan määritelmät ovat hieman eroavaisia, mutta yhteneväisyyksiäkin löytyy. Lisakka (2004) kirjoittaa, että sosiaalisen pääoman käsitteeseen on vakiintunut tiettyjä ominaisuuksia kuten sosiaaliset verkostot ja verkostoihin liittyvät normit.

Seuraavassa avaan Bourdieun, Putnamin ja Colemanin sosiaalisen pääoman määritelmiä. Bourdieu (1986) käyttää sosiaalisen pääoman käsitettä eritellessään yksilöiden ja ryhmien sijoittumista yhteiskunnan sosiaalisilla kentillä. Taloudellinen, kulttuurinen ja sosiaalinen pääoma ja niiden kokonaisuus muodostavat ihmisille voimavaroja kentillä tapahtuvissa kamppailuissa ja erojen tekemisessä. Hänen huomionsa on keskinäisten arvostusryhmien verkostoissa ja yhteiskunnan luokkaluonteen paljastamisessa. Bourdieulle sosiaalinen pääoma liittyy jäsenyyteen samankaltaisten ja toisiinsa arvostavien henkilöiden verkostossa. Sosiaalinen pääoma on yksilön tai ryhmän omaamia yhteisösuhteita, joita käytetään hyväksi (resurssina) keskinäisessä kilpailussa.

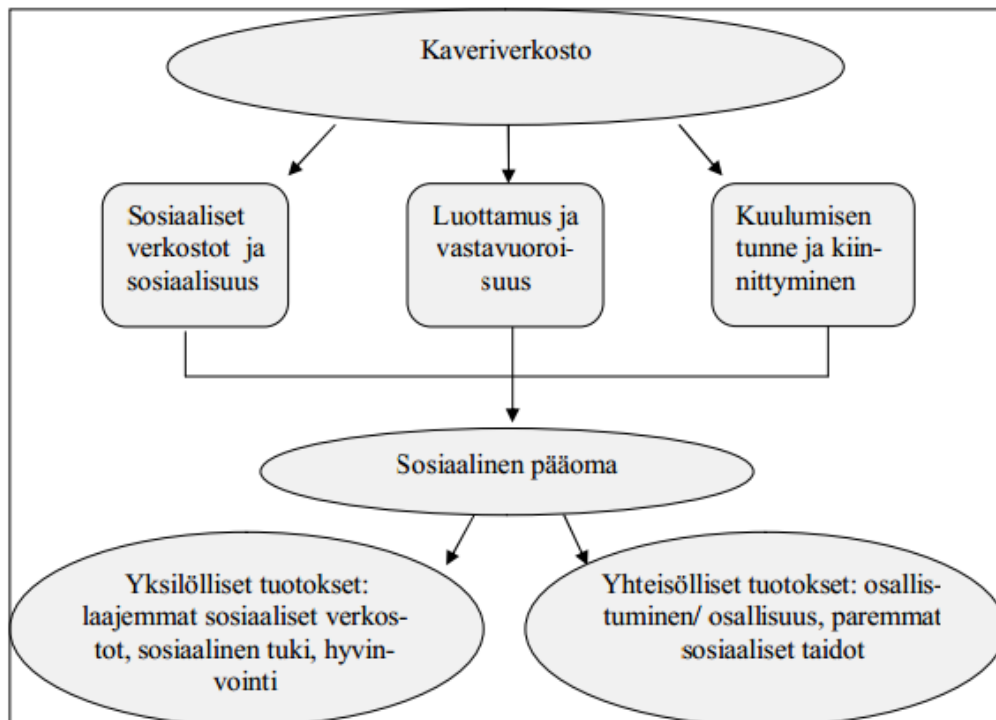
Putnam (2000) käsittelee sosiaalista pääomaa enemmänkin yhteisön ominaisuutena. Sosiaalisen pääoman muotoja ovat verkostot, normit ja luottamus. Keskeistä Putnamin määrittelemälle sosiaalisen pääoman käsitteelle ovat kansalaishyveet ja instituutioon sitoutuva sosiaalinen pääoma. Kuuluisassa Italiaa koskevassa tutkimuksessaan hän osoitti, että kansalaisyhteiskunnan aktiivisuus ja asukkaiden kiinnostus yhteisiin asioihin vaikuttavat paikallishallinnon toimintakykyyn. Sosiaalinen pääoma sitoutuu Putnamin mukaan historiallisiin instituutioihin, se ei ole yhteen aikaan sidottu ominaisuus. (Ruuskanen 2001, 23.)

Lasten ja nuorten sosiaalista pääomaa on tutkinut eniten Coleman. Coleman on pyrkinyt sosiaalisen pääoman käsitettä hyödyntämällä selittämään, miksi ikätovereiden hyväksyntä voi olla jopa tärkeämpää kuin vanhempien hyväksyntä. Coleman on myös todennut, ettei kaikista sosiaalisista suhteista kuitenkaan seuraa positiivisia vaikutuksia: parhaiten sosiaalista pääomaa tuottavat verkostot, joihin on muodostunut normeja, joita saadaan myös ylläpidettyä vastavuoroisuuden eli molemminpuolisen luottamuksen sekä informaation kulun keinoin. Colemanin mukaan tärkeää sosiaalisen pääoman muodostumisessa on, että yhteisön jäsenet tuntevat toisensa, luottavat toisiinsa sekä kontrolloivat toisiaan. (Ellonen & Korkiamäki 2006, 225.) Colemanin mukaan sosiaalisen pääoman muotoja ovat velvoitteet ja odotukset, sosiaalisessa rakenteessa olevat informatiovirrat sekä sosiaaliset normit ja niihin liittyvä sanktioiden mahdollisuus. Coleman käsittää sosiaalisen pääoman yksityisten käytössä olevaksi resurssiksi, mutta näkee sen myös yhteisön yhteiskäytössä olevana resurssina. (Kajanoja & Simpura 1998, 29.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL (2014) yhdistää sosiaalisen pääoman terveyteen. Aktiivisesti sosiaaliin toimintoihin osallistuvat ja toisiin ihmisiin luottavat ihmiset tuntevat itsensä terveemmiksi, kuin ne joiden sosiaalinen osallistumien ja luottamus on jäänyt vähäisemmäksi.

Ellonen ja Korkiamäki (2006, 247) ovat tarkastelleet nuorten sosiaalisen pääoman tutkimuksia ja ovat tulleet johtopäätökseen, että lasten ja nuorten sosiaalisen pääoman tutkiminen on vielä vähäistä. Heidän mukaansa taloudellisen ja inhimillisen pääoman lisäksi sosiaalinen pääoma voidaan nähdä voimavarana, joka lisää lasten ja nuorten hyvinvointia erityisesti heidän omasta näkökulmastaan. Ellonen ym. näkevät sosiaalityöllä olevan kasvavan roolin sosiaalisen pääoman rakentajana, aktivoijana ja ylläpitäjänä - kuitenkin lasten ja nuorten oman roolin sosiaalisen pääoman rakentajina huomioiden. Itse näen, ettei nuorten sosiaalisen pääoman rakentumisen tukeminen rajoitu vain sosiaalityön piiriin, vaan myös muut nuoriso- ja kasvatustalouden ammattilaiset voivat hyödyntää tätä.

Maarit Kumpula (2012) on tiivistänyt alla olevassa kuviossa nuorten sosiaalisen pääoman muodostumista seuraavasti:

KUVIO 1. Nuorten sosiaalinen pääoma (Kumpula 2012, 23).

Kaveriverkoston avulla kehittyvät sosiaaliset verkostot ja sosiaalisuus, luottamus ja vastavuoroisuus sekä yhteenkuulumisen tunne ja kiinnittyminen. Nämä kaikki vaikuttavat sosiaalisen pääoman muodostumiseen. Sosiaalisella pääomalla on positiivisia vaikutuksia niin yksilöllisiin kuin yhteisöllisiin tuotoksiin. Yksilöllisillä tuotoksilla saavutetaan laajemmat sosiaaliset verkostot, sosiaalinen tuki ja hyvinvointi. Yhteisöllisillä tuotoksilla saavutetaan osallistumista ja osallisuutta sekä paremmat sosiaaliset taidot. Sosiaalisella pääomalla on Kumpulan mukaan suorat vaikutukset nuorten hyvinvoinnin ja elämänlaadun paranemiseen. (Kumpula 2012, 23.)

Johonkin kuuluminen, liittyminen ja hyväksytyksi tuleminen, osallistuminen ja vaikuttaminen ovat yksilön kehitykselle olennaisia asioita. Osallistuessaan ryhmän toimintaan nuori joutuu jatkuvasti pohtimaan omaa tietoisuuttaan itsestään sekä tarkastelemaan omaa toimintaansa. (Jauhiainen & Eskola 1994, 15-16.) Sosiaalisten taitojen lisäksi ryhmässä kehittyvät myös taito selvittää erimielisyyksiä sekä taito kuunnella ja antaa toiselle puheenvuoro. Kokemus yhdessä toimimisesta ja ryhmähengestä ovat ryhmätoiminnan vahvuuksia. (Jarasto, Sinervo 1999, 88.) Keminmaan Art-Takomon nuoret toivat kertomuksissaan ja haastatteluissa useasti esille sen kuinka mukavaa on toimia ryhmässä yhdessä. Nuoret tarkastelivat myös hyvin tarkana-koisesti omia roolejaan: muun muassa ”olin aktiivinen ja soittelin paljon, ujoudesta huolimatta uskalsin tuoda ideoita esiin, otin vastuuta tapahtumasta”. Nuoret myös toivoivat että ryhmä pitäisi jatkossakin yhteyttä, mikä antaa viitteitä siitä että ryhmään kuuluminen ja osallistuminen oli ollut heille antoisaa.

2.4 Osallisuus

Jukka Vehviläinen (2006, 76) määrittelee osallisuuden käsitteen kolmen eri näkökulman kautta. Yhtenä näkökulmana osallisuus liitetään köyhyyden ja syrjäytymisen torjuntaan, osattomuuteen. Toisena näkökulmana osallisuus kytkeytyy kansalaisen perusoikeuksiin. Kolmannessa näkökulmassa osallisuutta tarkastellaan kansalaisten ja julkisen organisaation valtasuhteena. Osallisuutta voidaan siis tarkastella hyvinvoinnin, oikeuksien sekä vallan näkökulmasta. Nämä kolme näkökulmaa myös nivoutuvat

yhteen, koska hyvinvoinnin arvellaan lisäävän vaikutusmahdollisuuksien myötä tai vaikutusmahdollisuuksien voidaan lukea yhdeksi hyvinvoinnin tekijäksi.

Nuorten osallisuuteen viitataan myös vuonna 2006 voimaan tullessa nuorisolaissa:

8 § Nuorten osallistuminen ja kuuleminen

Nuorille tulee järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja –politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa.

(Nuorisolaki 2006/72.)

Nuorisolakia voidaan tulkita integraation osatekijäksi, jossa nuorten ja aikuisten välisiä kuilua kavennetaan. Samaa kuilua kavennetaan myös tuottamalla tietoa ja käytäntöjä, joilla pyritään lisäämään nuorten halua tulla kuulluksi. Tämän lisäksi tarvitaan myös konkreettisia osallisuuden ja vaikuttamisen paikkoja, joissa kuulluksi tuleminen ja sanomisen tarve voidaan toteuttaa. (Vehviläinen 2006, 78.) Art-Takomon yhtenä lähtökohtana oli nuorten rohkaiseminen ja aktivoiminen toimintaan. Nuorille annettiin mahdollisuus vaikuttaa omaan elinpiiriinsä ja tuoda sinne jotain uutta, konkreettista toimintaa. Vaikka Art-Takomon toiminta oli mittakaavassa suhteellisen pientä, voi se kannustaa nuoria vaikuttamaan ja ottamaan isompaa roolia heitä koskevissa päätöksissä.

Nuorten asema päätöksenteossa sekä vaikuttamisessa yhteiskunnallisiin asioihin ei ole yhtä vakiintunutta kuin esimerkiksi aikuisilla. Nuorilla ei vielä ole yleisesti ottaen valmiuksia sekä voimavaroja täydelliseen aktiivisuuteen sekä osallistumiseen ja siksi he tarvitsevat ainakin jonkinlaista tukea yhteiskuntaan kiinnittymiseen. (Horelli, Haikkola & Sotkasiira 2007, 217.) Keminmaassa toimii aktiivinen nuorisoneuvosto, mutta muita suoria vaikuttamisen mahdollisuuksia ei ole. Nuorten Art-Takomossa nuorille tarjottiin mahdollisuutta vaikuttaa omassa kotikunnassaan tapahtuviin asioihin. Heille annettiin vastuuta ja mahdollisuus tehdä jotain heistä itsestään ja omista tarpeistaan lähtevää toimintaa ohjaajan avulla. On tutkittu, että nuorten itse järjestämät tapahtumat ovat vetovoimaisempia kuin normaalit tapahtumaillat nuorisotiloilla. Nuoret ovat

tyytyväisempiä toimintaan ja häiriökäyttäytyminen nuorten järjestämissä illoissa on vähäisempää muihin iltoihin verrattuna. (Autio ym. 2008, 34.)

Vehviläinen (2006, 76-79) tarkastelee yhtenä osallisuuden näkökulmana nuoria toimijoina eikä niinkään vallan käyttäjinä. Nuorisotyön yhtenä tavoitteena on edistää nuorten kansalaistoimintaa, ja tämä toteutuu pitkälti erilaisten järjestöjen ja kolmannen sektorin kautta. Osallisuus toimintana on lähimpänä osallistumista, kun kysymys on toiminnallisuudesta ja aktiivisesta kansalaisuudesta.

Onnistuakseen osallistuminen vaatii järjestelmällistä tukea, jatkuvuutta ja dynaamisten vuorovaikutustekniikoiden soveltamista, joilla luodaan tilaa nuorten itseorganisoidumiselle ja nuoria tukevan kulttuurin syntyemiselle. Osallistuvan lähestymistavan juurruttaminen osaksi nuorisotyötä on edellytys sekä nuorten voimaantumiseksi että nuoria tukevien yhteisöjen kehkeytymiseksi. (Horelli ym. 2007, 217; 230.) Art-Takomossa hyödynsimme osallistavia menetelmiä. Osallistavien menetelmien käyttö on lähtenyt kehitysyhteistyöstä, mutta menetelmiä voidaan käyttää monissa ryhmän tai yhteisöjen toiminnoissa. Voidaan sanoa, että osallistavat menetelmät ovat työkalu ohjauksessa, jossa jokainen pääsee halutessaan vaikuttamaan toiminnan eri vaiheisiin. Osallistavat menetelmät ovat käytännön tekniikka tai harjoitus, jolla pyritään helpottamaan ihmisten osallistumista yhteisen tilannearvion tai suunnitelman tekemiseen tai muuhun keskusteluun, jossa tavoitteena on laskea osallistumisen kynnystä ja tehdä asia ymmärrettäväksi. (Laitinen 2002.) Myös nuorista koostuvien ryhmien ohjaajan on puhuttava nuorten kanssa samaa kieltä ja huomioitava nuorten kokemusmaailma.

2.5 Sosiokulttuurinen innostaminen

Leena Kurki (2000, 19-20) määrittelee sosiokulttuurisen innostamisen niin, että ihmisiä kannustamalla herätetään heidän tietoisuuttaan, saadaan heidät organisoimaan toimintaa ja saadaan heidät liikkeelle mahdollistaen samalla oman elämänlaadun parantamisen. Innostaminen on kaikkien niiden toimenpiteiden yhdistelmä, jotka luovat sellaisia osallistumisen ja onnistumisen prosesseja, joissa ihmiset kasvavat aktiivisiksi toimijoiksi yhteisöissään. Art-Takomo on hyvä sosiokulttuurisen innostamisen

muoto, koska sen kautta motivoidaan nuoria aktiivisesti osallistumaan yhteisönsä hyväksi.

Kurjen (2000) mukaan sosiokulttuurisella toiminnalla on useita piirteitä. Innostamisella halutaan saada ihmisiä herkistymään, motivoitumaan ja lähtemään liikkeelle. Ihmisten saattaminen yhteen on innostamisen ammatillisen toiminnan perusedellytys, tällöin saadaan aikaan ihmisten välistä kommunikointia ja liikettä. Innostamisella halutaan myös muuttaa ihmisten välisiä asenteita ja suhteita parempaan suuntaan. Tähän pyritään ei-ohjaavin ja aktiivisin pedagogisin menetelmin eli tavoitellaan kasvatamista ilman opetusta, tietojen välittämistä. Innostamisen lähtökohtana on saada heräteltyä ja motivoitua yksilöitä ja ryhmiä kasvattamaan itse itseään. Innostamisen avulla pyritään tasavertaisuuteen, tällöin esimerkiksi ryhmässä 'opettaja' ei ole tiedonjakaja vaan yhdessä keskustelija, dialogiin johdattaja ja kanssakulkija. (Kurki 2000, 24-25.) Art-Takomossa omassa ohjaajan roolissani edesautoin sosiokulttuurista innostamista ohjaamalla ryhmää oikeaan suuntaan ja kannustamalla nuoria yhdessä toimimiseen. Innostamisessa ryhmän toiminta eli ryhmäidentiteetti, ryhmään kuulumisen vahvistaminen ja vahvistuminen ovatkin avainasemassa. Innostajan ammatillisen toiminnan tulisikin vähitellen jäädä sivuosaan, kun ryhmä alkaa toimia itsenäisesti ja omatoimisesti. (Kurki 2000, 25.) Nuorten ryhmän kanssa toimiessa pyrin antamaan heille mahdollisimman paljon päätäntävaltaa ja vapautta. Kannustin ja ohjasin heitä omatoimisuuteen. Aikuisen rooli ei saa olla negatiivinen: myös toteutukseltaan hankalia asioita kannattaa ja saa tavoitella!

Sosiokulttuurinen innostaminen toteutuu yksilöiden ja ryhmien tavoissa toimia silloin, kun vuorovaikutus on luonteenomaista ja osallistuminen korostuu. Tällöin ihmiset kehittelevät myös vaihtoehtoisia toimintatapoja ja ratkaisumalleja ongelmiinsa ja tarpeisiinsa. Sosiokulttuurista innostamista ei kuitenkaan ole kaikki sosiaalinen toiminta, joka sisältää osallistuvaa sosiaalista aktiiviteettia ja ryhmien muodostamista vaan innostaminen perustuu aina suunniteltuun ja päämäärälliseen toimintaan. Sosiokulttuurinen innostaminen lähtee liikkeelle ihmisen tarpeista, ei yhteiskunnallisten järjestelmien ylläpitämistä painottavista toimenpiteistä. (Kurki 2000, 26-27; Kinnunen ym. 2003, 18.)

Yksilöllinen ja yhteisöllinen kehitys, jolla tuetaan aloitteellisuutta, asioiden täytännönpanoa, itsenäistä toimintaa sekä vastuuntuntoa, on myös sosiokulttuurisen toiminnan tavoite. Sosiokulttuurinen toiminta motivoi, herättää, vahvistaa ja koordinoi yksilön kykyjä ja voimia sekä hänen osallistumistaan sosiaaliseen, kasvatukselliseen ja kulttuuriseen toimintaan. (Kinnunen ym. 2003, 18.)

Sosiokulttuurisen toiminnan keskeinen ajatus on tekemisen kautta oppiminen. Kaikkien osallistujien osaaminen on tarpeen, oli kyseessä sitten hiljainen tieto tai näkyvämpi taito. Nämä tiedot ja taidot voivat tulla esiin vain hyvällä kommunikaatiolla, jolloin ihmiset omine tarpeineen, toiveineen ja näkemyksineen saavat tulla vastavuoroisesti nähdyksi ja kuulluksi. Ryhmän jäsenillä on myös tärkeää olla omat roolit. Tällöin jäsenten erilaisuus on suuri voimavara. (Kinnunen ym. 2003, 22; 61.) Myös Art-Takomon nuorten kertomuksissa on toimivalla kommunikaatiolla tärkeä rooli. Nuoret pitävät tärkeänä oman äänen kuuluviin saamista. Vaikka jokaisella on oma roolinsa, on ryhmän voima kuitenkin suuri:

”Ryhmämme on ollut värikäs ja kaikkien kanssa on tullut helposti juttuun. Ryhmätoiminta on ollut tehokasta, koska kaikki ajatukset otetaan huomioon.” Tyttö 14-vuotta (H1)

3 NUORTEN ART-TAKOMO

3.1 Lapin Nuorison Liitto ry

Nuorten Art-Takomo oli Lapin Nuorison Liitto ry:n hallinnoima selvityshanke. Lapin Nuorison Liitto ry on voittoa tavoittelematon järjestö, jonka tavoitteena on edistää lasten ja nuorten kokonaisvaltaista kasvua sekä aktiivista ja vastuullista kansalaisuutta. Järjestön keskeisiä arvoja ovat osallisuus, yhteisöllisyys ja yhdenvertaisuus. Mukaan toimintaan ovat tervetulleita tasavertaisesti niin lapset, nuoret kuin aikuisetkin. Nuoriseurassa osallisuudella tarkoitetaan yhteisöön kuulumista ja mukanaoloa, ja jokainen toivotetaan avoimesti mukaan toimintaan. (Lapin Nuorison Liitto ry 2013.)

Lapin Nuorison Liiton hallinnoiman Nuorten Art-Takomo -hankkeen tarkoituksena oli edistää nuorten omatoimisuutta ja tekemistä antamalla nuorille vapaat kädet ideoida, suunnitella ja järjestää omalle asuinkunnalle jokin tapahtuma - suoraan nuorilta nuorille. Hanke toteutettiin 1.10.2013-30.4.2014 välisenä aikana ja sitä rahoitti Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Rahoitusmallina oli LUMP SUM eli kertakorvausmenettely.

Selvityshankkeen laadullisia tavoitteita alueen nuorten osalta:

- *Tuoda vaikutusmahdollisuudet lähelle nuoria ja auttaa heitä oivalta-
maan, että heillä voi olla kasvava rooli itseä kiinnostavan harrastus- ja
vapaa-ajantoiminnan kehittämisessä*
- *Nuorten rohkaiseminen ja aktivoiminen, itsetunnon ja luovuuden vah-
vistaminen sekä ryhmäytötaidojen ja pitkäjänteisyyden kehittäminen*
- *Nuorten innostaminen ottamaan osaa alueella tapahtuvan toiminnan
ideointiin, suunnitteluun ja toteutukseen (kokoontumiset ja keskustelu-
ryhmät esim. sosiaalisessa mediassa)*
- *Nuorten opettaminen vastuuseen ja esimerkkinä toimimiseen*
- *Uusien harrastusmahdollisuuksien löytyminen ja avautuminen kotiseu-
dulla sekä aktivoituminen myös naapurikuntien palveluihin – verkostoi-
tuminen naapurikuntien nuorten kanssa
(Lapin Nuorison Liitto ry 2013.)*

Selvityshankkeella oli laadullisia tavoitteita nuorten lisäksi myös alueen nuorisotoimijoiden (kuntien nuorisotyöntekijät, moniammatilliset työryhmät – järjestöt) osalle. Näitä tavoitteita oli saada nuorisotyöntekijät löytämään uusia ideoita toimintaansa ja vahvistamaan nykyisiä verkostojaan lisäämällä keskinäistä yhteydenpitoaan. Hankkeella pyrittiin myös kasvattamaan nuorisotyöntekijöiden valmiuksia nuorten ja heidän tarpeidensa ja toiveidensa huomioimiseen asiantuntijoina ja toiminnan tukijoina. (Lapin Nuorison Liitto ry 2013)

Nuorten Art-Takomot kokoontuivat kuudella paikkakunnalla yhteistyössä kuntien nuorisotoimien kanssa. Nämä kunnat olivat Keminmaa, Kemijärven kaupunki, Kittilä, Posio, Ranua ja Simo. Itse olen Keminmaan kunnan nuorisotoimella töissä iltaohjaajana ja toimin samalla Keminmaan Art-Takomon ohjaajana. Nuorten Art-Takomo selvityshanke huipentui mukana olevien kuntien nuorten yhteiseen verkostotapaamiseen.

Lopuksi hankkeesta laadittiin Lapin Nuorison Liitto ry:n toimesta selvitys, jossa prosessoitiin nuorten tapahtumat onnistumisineen ja ongelmineen. Hankkeella haluttiin aktivoita nuoria omaehtoisuuteen, etsimään keinoja nuorten toiminnan kehittämiseksi nuorten omista lähtökohdista. Selvityshankkeella haluttiin myös tukea nuorisotyötä tekevien organisaatioiden toimintaa ja luoda yhteinen työväline nuorten omaehtoiseen tekemiseen. (Suomen Nuorisoseurat ry 2013)

3.2 Art-Takomo Keminmaassa

Nuorten Art-Takomot kokoontuivat säännöllisesti ja niiden sisällön ja toteutuksen käsitkirjoitus oli nuorten itsensä ideoimaa, suunnittelemaa ja toteuttamaa. Selvityshankkeella pyrittiin lisäämään nuorten osallisuutta, vahvistamaan heidän omaa identiteettiään sekä ehkäisemään syrjäytymistä. Nuorisolähtöisestä eli nuorten omasta aloitteesta ja tarpeesta lähtevästä toiminnasta saadaan uusia ideoita ja ajatuksia kuntien nuorisotyöhön. Lisäksi edesautetaan nuorten sekä moniammatillisten työryhmien yhteistyötä ja niiden perustamista kuntiin nuorisotyön tueksi ja kuullaan myös kuntien nuorisovaltuustoja. (Suomen Nuorisoseurat ry 2013.) Moniammatillisella yhteistyöllä tarkoitetaan useiden eri ammattiryhmiin kuuluvien henkilöiden työskentelyä yhdessä

saman päämäärän hyväksi. Art-Takomossa moniammatillista yhteistyötä tehtiin nuorisotoimen, sekä koulutoimen kesken.

Keminmaan Art-Takomo aloitti toimintansa lokakuun puolivälissä. Yläkoululle ja luki-oon sekä paikallislehteen oli laitettu mainoksia, joissa kutsuttiin nuoria mukaan. Art-Takomoon toivottiin mukaan 15-18 vuotiaita nuoria, mutta ikäraja ei ollut kuitenkaan ehdoton. Keminmaan Art-Takomon ensimmäisessä tapaamisessa oli mukana kaksi tyttöä, seuraavalla neljä. Loppujen lopuksi Art-Takomossa oli kuusi aktiivista osallistujaa, iältään 14-17-vuotta, kaikki tyttöjä. Heidän kanssaan tapasimme kerran viikossa Keminmaan keskustassa sijaitsevalla nuorisotilalla.

"Tulin mukaan Art-Takomoon, koska halusin kokeilla jotain uutta ja nimi sekä ajatus tapahtuman järjestämisestä oli hauska. -- On hyvä antaa nuorten väsätä nuorille - he tietävät mikä vetää nuoria" Tyttö, 16- vuotta (H2)

"Halusin näyttää, että Keminmaassa on ainakin joitakin aktiivisia nuoria." Tyttö, 17- vuotta (H3)

Idea siitä, millainen tapahtuma haluttiin järjestää, syntyi nopeasti nuorten ajatusten perusteella. Nuoret halusivat järjestää päivällä erilaisia työpajoja ja illaksi hankkia esiintyjiä. Hankkeen pääperiaatteisiin kuului, että tapahtuman oli oltava maksuton, ja mikäli tuottoa tuli esimerkiksi kahviosta, se kuului suunnata jonnekin. Keminmaan Art-Takomon tapahtumassa aktiivisesti toimiva nuorisoneuvosto järjesti buffetin ja siitä saatava tuotto meni heille. Saimme myös seitsemän paikallista yritystä mukaan sponsoreiksi, ja tämä mahdollisti illan pääesiintyjän, rap-duo Nost3 & Protron, saamisen paikalle. Tapahtuman nimi oli "Nuorten Pläjäys" ja se järjestettiin 22.3.2014 Keminmaan alakoulun Wallenius-salissa. Liitteenä tapahtuman mainos (LIITE 1).

Tapahtumaan osallistui 180 nuorta ja odotukset kävijämäärän suhteen täyttyivät myönteisesti. Normaalisti Keminmaan kunnan Avoimilla ovilla perjantaisin-lauantaisin käy 50-60 nuorta. Vastaavanlaisia tapahtumia ei Keminmaassa ole hetkeen ollut, ja kävijämäärä olikin verrattain iso normaaliin viikonloppuun verrattuna. Tapahtumassa vierailleet nuoret olivat tyytyväisiä tapahtuman sisältöön ja osallistuivat innokkaasti

heille järjestettyihin toimintoihin, ja minkäänlaisia järjestyshäiriöitä ei tapahtumassa esiintynyt.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuksen lähtökohdat

Opinnäytetyössäni tutkin Art-Takomoa osallistavana menetelmänä. Tutkimuksessa selvitin, kuinka nuorten Art-Takomo toimi nuoren osallisuuden ja sosiaalisen hyvinvoinnin tukena sekä tarkastelin nuorten näkemyksiä Art-Takomon antamista sosiaalisen kanssakäynnin valmiuksista. Haastatteluihin osallistui kuusi 14-17 -vuotiasta tyttöä. Jokainen kirjoitti myös narratiivisen tarinan ennen tapahtumaa.

Tutkimusmenetelmänä käytin kvalitatiivista tutkimusta. Kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan aineistoa, joka on ilmiösultaan tekstiä. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimussuunnitelma voi elää tutkimuksen mukana ja tulkinta jakautuu koko tutkimusprosessiin. Laadullisessa tutkimuksessa myös tutkijan asema on toisella tavalla keskeinen kuin tilastollisessa tutkimuksessa; tutkijalla on tietynlaista vapautta tutkia aihetta itse valitsemallaan menetelmällä. (Eskola & Suoranta 2001, 15-16; 20.) Opinnäytetyössäni tarkoituksena oli tutkia merkityksiä ja näkemyksiä, mikä jo itsessään perustelee laadullisen tutkimuksen käytön. Myös tutkimussuunnitelman joustavuus ja suunnitelmien muuttaminen olosuhteiden mukaan kuuluu olennaisena osana laadullisen tutkimuksen yleisiin piirteisiin.

Jokaiseen tutkittavaan ilmiöön liittyy jonkinlainen ongelma. Tutkimusongelma on tarkoitettu ratkaistavaksi ja asettamalla ilmiötä kuvaavat tutkimuskysymykset oikein, on mahdollista siirtyä ratkaisemaan itse ongelmaa. Tutkimusongelma sekä sen ratkaisemiseen pyrkivät tutkimuskysymykset kulkevat eräänlaisena ohjenuorana koko tutkimuksen ajan. (Kananen 2010, 18-19.)

Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara ovat koonneet (1996, 155-156) kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypillisiä piirteitä: suositaan ihmisiä tiedonhaun instrumenttina, laadullisten metodien käyttö aineiston hankinnassa, tarkoituksenmukainen kohdejoukko, joustava tutkimussuunnitelma, joka muuttuu tutkimuksen edetessä sekä tapausten ainutlaatuinen käsittely ja aineiston tulkinta sen mukaisesti.

Oma tutkimukseni noudattaa Hirsjärven ym. (1996) kvalitatiivisen tutkimuksen pääpiirteitä; pääpaino tutkimuksessani on Nuorten Art-Takomon osallistujien haastatteluilla ja heistä kumpuavista ajatuksista ja mielipiteistä. Toiminnassa mukana olleiden kuuden nuoren oma ääni on tärkein näkökulma tutkimuksessani, jonka metodina käytän teemahaastattelua. Haastattelin kaikkia kuutta aktiivisesti toimintaan osallistunutta tyttöä. Haastattelut suoritettiin maaliskuussa 2014 ennen ja jälkeen tapahtuman nuorisotilan toimistohuoneen rauhassa nauhurille ainoastaan tutkijan ja haastateltavan ollessa läsnä.

Koska haastateltavani olivat alaikäisiä, pyysin heidän vanhemmiltaan kirjallisen tutkimusluvan. Tutkimusluvassa perustellaan tutkimuksen tarve, tekotapa, ajankohta ja aiottu kohderyhmä ja kerrotaan, että kyseessä on opinnäyte. Myös tutkimuksen eettisyys on hyvä tuoda esiin, kuten myös tutkittavien anonymiteetin säilyttäminen. (Grönfors 2010, 163.) Tässä lomakkeessa kerroin lyhyesti tutkimusmenetelmistä, joita aioin käyttää ja ilmoitin siinä myös käyttäväni havainnointia. Tutkimuslupalomake liitteenä (LIITE 2).

4.1.1 Teemahaastattelu

Aineiston hankintaan käytin yhtenä menetelmänä teemahaastattelua. Teemahaastattelussa haastatteluun mietitään etukäteen aihepiirit eli teema-alueet, eikä haastattelijalla ole valmiina suorita kysymyksiä, vaan jonkinlainen tukilista, jossa ilmenee käsiteltävät asiat. Teemoja voidaan käsitellä missä järjestyksessä tahansa. (Eskola & Vastamäki 2010, 28-29; Hirsjärvi & Hurme 2000, 66.) Päädyin teemahaastatteluun, koska se on muodoltaan avoin, minkä vuoksi vastaaja pääsee halutessaan puhumaan varsin vapaamuotoisesti, jolloin kerätyn materiaalin voi katsoa edustavan vastaajien

puhetta itsessään (Eskola ym. 2001, 88). Omassa tutkimuksessani tärkeänä tekijänä näen juuri tyttöjen ajatukset, minkä vuoksi tulenkin käyttämään sitaatteja jossain määrin elävöittävässä tekstissä sekä aineistoa kuvaavana tekijänä.

Haastatteluun kannattaa etsiä teemat monesta eri suunnasta. Hyviä keskeisiä teemoja ovat tutkimusongelmat (millaisia vastauksia tarvitsee voidakseen vastata näihin kysymyksiin), teoria (miten tämä teoreettinen käsite voi esiintyä vastaajien puheessa) ja omat ideat (voi saada hyviä aiheita). (Eskola 2007, 39.) Koska Art-Takomoon osallistuneet haastateltavat ovat nuoria ja todennäköisesti eivät ole usein olleet haastateltavina, niin teemojen ja niistä kumpuavien kysymysten on hyvä olla selkeitä ja niitä pitää voida soveltaa tilanteen ja haastateltavan mukaan. Teemahaastattelurunko liitteenä (LIITE 3).

4.1.2 Sisällön analyysi

Aineiston analysointi tapahtui teemoittelun avulla, mikä on luonnollinen jatkumo teemahaastattelun avulla kerätyille aineistolle. Teemoittelu tapahtuu nostamalla esiin aineistosta tutkimusongelmaa valaisevia teemoja, minkä jälkeen on mahdollista vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä ja ilmenemistä aineistossa (Eskola ym. 2001, 175-176). Hirsjärven ja Huttusen (1997, 202) mukaan aineiston analysointi voi olla olennaisten piirteiden vangitsemista, yhteisten kokemusten tai merkitysten etsimistä, erilaisuuksien kuvausta. Tulokinnan avulla puolestaan pyritään tuomaan tutkittavasta ilmiöstä tai tutkittavista henkilöistä esiin jotain sellaista, mikä lisää ymmärrystämme kyseessä olevasta aiheesta.

Tutkimuksen analyysissä käytin haastateltavista koodausta, jossa haastateltavat olivat numeroitu yhdestä kuuteen ja merkittiin H kirjaimella (esim. H1). Tutkimuksessani korostin nuorten omia kokemuksia ja näkemyksiä. Käytin suoria lainauksia nuorten puheesta ja narratiivisista kirjoituksista selventävässä havaintojani.

4.3 Narratiivinen tutkimusote

Art-Takomo toimi jo ennen varsinaista tapahtumaa ja tällöin narratiivinen tutkimusmenetelmä oli hyvä tapa kerätä tyttöjen ajatuksia sitä ennen ja sen jälkeen. Hannu L.T. Heikkinen (2001, 116) määrittelee narratiivisuuden tutkimuksessa karkeasti kahteen lähestymistapaan. Toisaalta tutkimus voi käyttää materiaalinaan kertomuksia, toisaalta tutkimuksessa tuotetaan kertomuksen avulla tietoa eli kertomus voi olla myös tutkimuksen tulos. Narratiivisuudelle ei ole vakiintunutta suomenkielistä käsitettä, joten Heikkinen käyttää narratiivia, kertomusta ja tarinaa väljästi toistensa synonyymeina. Näitä kolmea käsitettä aion käyttää myös omassa opinnäytetyössäni.

Narratiivisessa haastattelussa haastattelijalla on merkittävä tehtävä muotoilla avauskysymys niin, ettei se rajaa aihealuetta liikaa ja haastateltava pystyy kertomaan tarinaansa mahdollisimman avoimesti omasta näkökulmastaan. Liian rajattu tai johdatteleva kysymys tuottaa tietoa suppeammalta alalta ja tällöin haastattelun voi ajatella tapahtuneen haastattelijan lähtökohdista käsin. Haastattelijan tulisi kyetä kannustamaan kertojaa jatkamaan aktiivisen ja eläytyvän kuuntelun keinoin. (Paananen 2008, 23-25.)

Art-Takomolaisten narratiiviset haastattelut tehtiin kirjallisena kertomuksena, johon kirjoitettiin valmis alkukappale, ja tähän nuoret kirjoittivat jatkon. Ensimmäinen tarina kirjoitettiin ajatuksista ja tuntemuksista ennen tapahtumaa, ja sitä syvennettiin tapahtuman jälkeen toisella tarinalla, jossa kerrotaan tapahtuman jälkeisiä tuntemuksia. Toisessa osiossa kertomukset täydentyvät ja varmistetaan, ettei kerronta jää liian pinnalliseksi. Haastattelua voidaan rikastaa niillä teemoilla ja asioilla, jotka ovat nousseet esiin aiemmassa kertomuksessa. (Paananen 2008, 25.) Narratiivinen kertomuspohja liitteenä (LIITE4).

4.4 Havainnointi

Kolmas tutkimusmenetelmä opinnäytetyössäni oli havainnointi. Sen avulla vahvistuivat ja syventyivät haastattelut sekä narratiivinen tutkimus. Nuorten Art-Takomo –ryhmän ohjaajana kykenin luontevasti käyttämään aineiston keräysmenetelmänä

myös osallistuvaa havainnointia, koska osallistuin säännöllisesti yhteisön toimintaan. Havainnoinnista kertominen tutkittaville on itse päätettävissä (Eskola ym. 2001, 98-100). Havainnointi on hyvä lisä haastatteluaineistolle, johon sillä voi saada lisää syventävää, kuvailevaa tietoa (Grönfors 2010, 158).

Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija on samaan aikaan läsnä sekä osallistuu, että seuraa toisten käyttäytymistä. (Anttila 1999). Oma roolini ryhmän ohjaajana mahdollisti minulle luontevasti sekä osallistumisen että ryhmäläisten seuraamisen. Nuoret myös suhtautuivat minuun luottavaisesti, koska olin mukana koko prosessissa alusta alkaen ja ohjasin jokaista työvaihetta. Havainnoin mm. ryhmän välisiä suhteita, ryhmädynamiikkaa, osallisuutta, toimintaa ja käyttäytymistä. Myös itse tapahtumassa seurasin sekä Art-Takomo ryhmää, että vierailevia nuoria.

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Osallisuus ja vaikuttaminen

Osallisuustutkija Anu Gretschel (2002, 90-91) on todennut osallisuuden olennaisen piirteen olevan yksilön oma kokemus. Hänen määritelmänsä mukaan osallisuus on tunne, joka kiteytyy nuorten tiedoista, tarinoista ja käyttämistään paikallisista puhetaivoista. Osallinen nuori tuntee itsensä päteväksi ja arvostaa omaa rooliaan osana yhteisöä. Ainoastaan kunnalliset nuorten kuulemisjärjestelmät eivät riitä nuorten osallisuuden varmistamiseksi, vaan tarvitaan myös kokemuksia siitä, että heitä arvostetaan ja että heidän mielipiteillensä on vaikutusta.

Osallisuus voi toimia nuoren kasvuprosessin käynnistäjänä. Nuoren kasvua aktiiviseksi kansalaiseksi voidaan tarkastella kolmelta eri tasolta: nuoren omana sisäisenä prosessina, nuoren ja hänen lähiyhteisöjensä välisenä prosessina ja laajempaan yhteiskunnallisena prosessina. Kaikilla näillä tasoilla on oma kehitys- ja tavoitetehtävänsä. (Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus 2012, 18-19.)

Nuoren sisäisessä prosessissa nuori voimaantuu sosiaalisen vahvistamisen kautta, oppii tuntemaan ja tulkitsemaan itseään ja yhteisöään. Sisäisen prosessin tavoitteena on, että nuori tuntisi pystyvänsä vaikuttamaan omaan elämäänsä ja tulkintaansa, huomaisi oman roolinsa ja vaikutuksena ryhmän toiminnassa sekä kokisi osallistuvansa kokonaisvaltaisesti ryhmän työskentelyyn. Hänen ryhmätyöskentelytaitonsa sekä rohkeus ja luovuus lisääntyisivät. Nuori kokisi olevansa turvassa ja arvostettu, uskallus kokea uutta kasvaisi ja pelko vähenisi. (Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus 2012, 18-19.) Tämä prosessi on ensimmäinen vaihe nuoren osallisuuden lisäämisessä. Art-Takomossa se ilmeni nuorten voimaantumisenä, kun he kokivat olevansa täysivaltaisesti ryhmän jäseniä ja saivat tuoda julki sekä toteuttaa omia ideoitaan.

Nuoren ja hänen lähiyhteisönsä prosessissa nuori valtautuu, kun tietoisuus ja rohkeus omiin näkemyksiin kasvavat nuoren omista lähtökohdista. Tämän prosessin tavoitteena on saada nuoren halu lähiyhteisönsä vaikuttamiseen ja kehittämiseen lisääntymään. Tässä prosessissa myös tila ja ryhmä muodostavat nuorelle tärkeän toimintaympäristön ja heillä syntyy halu luoda sosiaalisia tilanteita, kuten organisoida tapahtumia. (Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus 2012, 18-19.) Osallisuus lähiyhteisön hyväksi ilmeni Art-Takomossa siten, että nuoret halusivat suunnitella tapahtuman kaikille Keminmaan nuorille. Nuoret korostivat useissa eri yhteyksissä sitä, kuinka tärkeää on luoda keminmaalaisille nuorille mielekästä tekemistä ja vaihtoehto tyylisille normiarjelle. Samalla kun nuoret halusivat luoda jotain hauskaa ja mielekästä, he kuitenkin tiedostivat sen, että nuoria on vaikeaa saada liikkeelle. Sen vuoksi haluttiin tapahtumaan esimerkiksi musiikkia, koska siitä nähtiin kaikkien pitävän.

”Mä aattelin et nyttenu mulla on lupa ja mä pystyn ja mulla on tilaisuus järjestää tää niin tehään kerralla siisti! -- Toivotaan että tulis menestys! Että tulis paljon porukkaa ja kaikilla ois hauskaa ja sitten toivotaan ettei ne oo kauheita diivoja ne meidän artistit. Ois ainaki tosi kivaa et ne ois silleen ”wau, vitsi te ootte tehny hyvin” ja ois silleen mukana.” Tyttö 16-vuotta (H2)

Yhteiskunnallisessa prosessissa vaikuttaminen pohjautuu tietoisuudelle ja näkemykselle yhteiskunnallisista, kulttuurisista, sosiaalisista, ekologisista, moraalisisista, eetti-

sistä poliittisista ynnä muista asioista. Sen tavoitteena on, että nuorella olisi rohkeutta, kiinnostusta ja halua vaikuttaa tärkeäksi kokemiinsa asioihin, halua ja kykyä muokata yhteiskuntaa, kulttuurisia keinoja ja taitoja vaikuttaa sekä kyky reflektoida omia näkemyksiään ja arvioida omaa toimintaansa. (Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus 2012, 18-19.) Yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen osallistuva nuori olisi ideaali, ja tähän voitiin myös Art-Takomolla antaa kimmoke, kun osallistumiseen ja toimintaan saatiin paikallisen tason kokemusta. Art-Takomo on toki pieni ja paikallinen tapahtuma, mutta yksilötasolla vaikutti suuresti tyttöjen kokemusmaailmaan.

”Opin että voi tuua omat mielipitteensä esille ja sitten ottaa kantaa asioihin ja vaikuttaa.” Tyttö 14-vuotta (H5)

Nuorilta kysyttäessä osallistuminen ja nuorten asioihin vaikuttaminen tuntui heistä tärkeältä. Jokainen tytöistä piti tärkeänä, että nuorten mielipide otetaan huomioon heidän asioista päätettäessä. Nuorten määrittelemänä osallisuus tarkoitti sitä, että saa olla mukana ja tehdä töitä jonkun asian eteen, että keksii nuorille tekemistä ja että on aktiivinen siinä toiminnassa johon osallistuu.

Kaksi haastatelluista kuului Keminmaan nuorisoneuvostoon. Sitä kautta he eivät olleet kokeneet saaneensa vaikuttaa kovinkaan paljoa nuorten asioihin. Toinen heistä kertoi tämän vuoden olleen vasta tutustumista toimintaan, koska hän oli mukana ensimmäistä vuotta. Kumpikin haastateltava totesi nuorisoneuvostoon tarvittavan enemmän aktiivisia osallistujia, sellaisia, jotka ovat innokkaita tarttumaan toimeen ja halukkaita viemään asioita eteenpäin. Nuorisoneuvostossa he olivat lähinnä osallistuneet erilaisiin pieniin tapahtumiin buffetia pitämällä tai käymällä kokouksissa, joissa ei oikein edetty mihinkään suuntaan. Siksi Art-Takomo tuntui heistä kummastakin aktiiviselta tekemiseltä, jolla sai aikaan jotain konkreettista.

Keminmaan nuorisoneuvosto on poliittisesti sitoutumaton ja sen toiminta-ajatuksena ja tavoitteena on parantaa nuorten osallistumis- ja vaikuttamis- ja toimintamahdollisuuksia, antaa lausuntoja nuorisoa koskevissa asioissa, osallistua nuorten toiminnan suunnitteluun ja järjestämiseen, kannustaa nuoria omien asioiden eteenpäin viemiseen sekä kannustaa nuoria osallistumaan ja vaikuttamaan yhteiskunnallisiin asioihin (Lapin Nuorisoportaali 2013). Tämä ei nuorten mielestä ole aivan toteutunut ja Art-

Takomossa he saivat vaikuttaa suoraan omalla toiminnallaan ja ottaa aktiivisen roolin toimijana. Muutenkin nuoret peräänkuuluttivat haastatteluissaan toiminnan tärkeyttä. Muutama nuori kritisoi myös Art-Takomossa tapaamisten tehottomuutta. He olisivat suunnittelun sijaan halunneet nopeita päätöksiä ja toiminnan tehostamista.

5.1.1 Osallisuus Art-Takomossa

Osallisuus Art-Takomossa ilmeni siinä, että jokainen haastateltavista oli tuntenut saaneensa itse olla päättämässä mitä haluavat tapahtumassa tehdä. Yksi haastatelluista tytöistä kertoi, ettei ollut aiemmin edes ajatellut, että nuorilta pitäisi kysyä mielipiteitä, mutta Art-Takomon kautta oli huomannut, kuinka mielekästä on itse saada olla mukana vaikuttamassa.

*”Aikasemmin en ollu ees ajatellu, mutta nyttenkö sitten kuuli tästä Art-Takomo –hommasta, niin on se oikeesti mukavaa että saa ite keksiä”
Tyttö 14-vuotta (H4)*

Myös vastuun saaminen oli tuntunut haastateltavien mielestä hyvältä. He toivoivat jatkossakin nuorten saavan enemmän vastuuta ja tilaisuuksia näyttää, mihin pystyvät.

”On saanu kauheesti niinku vastuuta ja on ollut sellainen fiilis et on kuulunut oikeesti johonki ja saanu tehdä ja näpertää. Ja on ollut aivan hauskaa.” Tyttö 16-vuotta (H2)

Neljän haastateltavan mielestä mukavinta ja helpointa Art-Takomossa oli ollut itse suunnitteluvaihe, kun alettiin miettiä mitä tapahtumaan halutaan. He kokivat saaneensa haasteita ja mahdollisuuksia kokeilla rajojaan. Kaikki haastateltavat olivat myös tyytyväisiä siihen, ettei ohjaajan lisäksi toimintaan osallistunut muita aikuisia. Juuri se sai heidät tuntemaan, että tapahtuman järjestäminen on nimenomaan heidän omissa käsissään. Jokainen haastatelluista korosti, että yhden ohjaajan läsnä ollessa tapahtuma tuntui aidosti heidän omaltaan.

"Parasta oli ko sai alottaa tavallaan tyhjästä. Kehittää ommaa juttua."

Tyttö 14-vuotta (H6)

Kukaan mukana olleista nuorista ei ollut ennen ollut mukana järjestämässä tapahtumaa tai muuta toimintaa nuorille. Heidän odotuksensa olivat olleet hyviä ja myönteisiä, kaikki olivat lähteneet mukaan avoimin mielin ja valmiina ottamaan vastaan sen, mitä eteen tulee. Yksi nuorista oli ajatellut tapahtuman järjestämisen olevan helppoa:

"Mä aattelin et tää on tosi piece of cake juttu, että tää on ihan vaan että lähetetään pari lappua sinne ja tänne ja se on sillä selvä. Mut ei se ookaan niin!" Tyttö 16-vuotta (H2)

Tapahtuman järjestämiseen liittyvät asiat tulivat tutuksi nuorille, kun järjestelyiden edetessä täytyi ottaa huomioon myös byrokraattisia asioita. Esimerkiksi sponsoreiden hankkimiseen tarvittavat kunnan yhteistyösopimukset tuntuivat monesta työstä kaukaa haetulta ja turhalta. Ohjaajana pyrin selittämään tällaiset kiemurat aina mahdollisimman selkeästi. Loppuhaastatteluissa nuoret kuitenkin toivat esille sen, että he olivat saaneet arvokkaita oppimiskokemuksia siitä kuinka paljon tapahtuman järjestämisessä on huomioitava pikkuasioita ja erilaisia yksityiskohtia.

Art-Takomoon osallistuneista nuorista jokainen koki saaneensa osallistua tarpeeksi toimintaan ja suunnitteluun. Käytännössä osallistuminen näkyi aktiivisempina ja toimeliaampina nuorina, sekä ujompina ja myötäilevämpinä. Ryhmässä erottui heti alkuun ne, joille osallistuminen tarkoitti täysillä mukana olemista ja näkyvää itsensä ilmaisua. Haastatteluissa huomasin, kuinka hiljaisimmatkin, jotka lähinnä osallistuivat suunnitteluun olemalla mukana tapaamisissa, kokivat kuitenkin osallistuneensa ja saaneensa tuoda omia ideoitaan esille. On tärkeää, että jokainen saa valita osallisuutensa tason, eikä ketään pakoteta. Kun osallistuminen lähtee aidosta halusta ja vuorovaikutuksesta, niin kokemus osallisuudesta on vahvempi. Nuoret toivat useasti esille sen, kuinka tärkeää oli että erilaiset persoonat saivat tilaa tapahtuman toteutuksessa. Toiset ottivat enemmän vastuuta suunnittelusta, toiset suorittavasta työstä, jokainen omien vahvuuksiensa mukaan. Nuoret kokivat myös ylittäneensä itsensä tehdessään itselleen ei niin ominaisia tehtäviä.

”Se oli mukavaa että sai olla osana jotaki tämmöstä. Että saa aatella että mä oon auttanu tässä” Tyttö 17-vuotta (H3)

5.2 Nuorilta nuorille

Nuorten Art-Takomo -hankkeeseen toivottiin osallistuvan 15-18 -vuotiaita nuoria. Ikä oli lähinnä suositus, eikä ketään käännytetty pois mikäli ei esimerkiksi aivan viittätoista vuotta vielä ollut. Muitakaan ehdottomia kriteerejä osallistumiseen ei ollut. Kemimaan Art-Takomoon osallistui kuusi 14-17 -vuotiasta tyttöä, neljä kahdeksaluokkalaista ja kaksi ensimmäistä vuottaan lukiossa opiskelevaa. Tytöt löysivät tiensä mukaan toimintaan hieman eri tavoin. Kaksi työstä oli mukana nuorisoneuvoston kahdessa kokouksessa, jossa kävin kertomassa Art-Takomosta ja kutsumassa nuoria mukaan. He olivat kiinnostuneet ja saivat houkutelua mukaan loput neljä tyttöä, jotka eivät kuuluneet nuorisoneuvostoon. Ryhmän vanhimmat tytöt olivat kiinnittäneet huomionsa myös julisteeseen, jossa hankkeen nimi, Nuorten Art-Takomo, sai heidän mielenkiintonsa heräämään. Kaikkien mielestä ajatus tapahtuman järjestämisestä kuulosti mukavalta ja uudelta asialta.

Kun nuoret saavat olla osana tapahtuman tai muun tuotoksen suunnittelussa ja järjestämisessä, he ovat osallisena monin tavoin toimiessaan yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Prosessissa nuoret ovat mukana koko alusta asti tuottamisesta tiedottamiseen ja juontamiseen. Tällöin nuorten sosiaalinen tila laajenee. (Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus 2012, 16.)

Ensisijainen syy siihen, miksi neljä haastateltavista kertoivat lähteneensä hankkeeseen mukaan, oli saada itse nuorena järjestää tekemistä muille nuorille. Jokainen haastateltavista piti tärkeänä, että nuoret saavat itse järjestää, koska parhain ymmärrys ikätovereiden toiveista ja tarpeista on heillä itsellään.

”Nuoret ymmärtää toisia ja tietää mitkä asiat on niille tärkeitä juttuja. Että jos niinku vanhemmat tekis niin sitte se ei välttämättä ois niinku nuorten juttu.” Tyttö 16-vuotta (H2)

Kaikki haastateltavat kokivat arvokkaampana, että he itse ovat mukana järjestämässä tapahtumaa alusta alkaen, eivätkä aikuiset tee sitä heidän puolestaan. Samalla he ajattelivat tapahtuman järjestämisen olevan hyvä oppimisen mahdollisuus. Heidän lähtökohtansa olivat myös epäitsekkäät: he halusivat nuorille tekemistä, ettei tarvitse olla jossain ulkona ja hajottaa paikkoja tai kotona pelaamassa tietokoneella. Jokaisen haastateltavan toiveena oli myös kuulla, että tapahtumassa käyneillä nuorilla olisi ollut siellä hauskaa. Siksi kaikista suurimman huolen aiheuttikin se, ettei tapahtumaan tulisi ketään. Tytöt tiesivät, että nuoret ilmaisevat kiinnostuksensa jaloillaan eli jos tapahtuman sisältö ei houkuta, silloin ei myöskään saavuta paikalle. Tapahtuman jälkeen viiden haastateltavan päällimmäinen ajatus oli helpotus siitä, että nuoria oli paikalla ja kaikki olivat tyytyväisiä.

”Ku nuoretki oikeesti pystyy. Ei tarvita mitään keski-ikästä mummoa kertomaan että mitä täällä tehään.” Tyttö 16-vuotta (H2)

5.3 Ryhmän vaikutus osallisuuteen

Art-Takomo aloitti toimintansa vuoden 2013 lokakuun lopussa ja sen kaikki kuusi jäsentä olivat mukana kolmannelta tapaamisesta alkaen, joten ryhmä muodostui ja toimi tiiviisti viisi kuukautta. Kaikki eivät tunteneet aluksi toisiaan, johtuen muun muassa ikäerosta, mutta koska tapasimme toisiamme lähestulkoon joka viikko, niin ryhmän jäsenet tulivat hyvin pian tutuiksi. Ryhmänä toimiminen ja ilmapiiri koettiin yleisesti ottaen hyvänä.

Art-Takomosta löytyi selkeästi Minna Rasilan ja Maria Pitkosen (2009, 13-18) määrittelemät ryhmäytymisen vaiheet: muodostuminen, kuuhunta, normiutumisen ja yhteistoiminta. Ryhmän muodostumisvaiheessa jäsenet eivät ehkä tunne toisiaan, eikä

heillä ole vielä selkeää kuvaa siitä, mikä ryhmän tavoite tai toimintamalli on. Art-Takomolaisilla oli alussa tiedossaan vain tavoite: tapahtuman järjestäminen. Tapa, jolla se toteutettiin, oli täysin ohjaajan ja ryhmän päätettävissä. Kuohuntavaiheessa ryhmän jäsenet etsivät omaa paikkaansa ja rooliansa, ja ristiriitoja voi syntyä. Tässä vaiheessa Art-Takomossa osa tytöistä otti ahkerasti osaa päätöksiin ja haki rooliaan, kun taas osa jäi taka-alalle. Tämä aiheutti keskustelua siitä, mikseivät jotkut tee mitään ja toiset tekevät kaiken. Normiutumisvaiheessa ryhmän toiminta alkaa sujua ja sen tavoitteet, toimintamallit ja roolit alkavat selkiytyä. Myös Art-Takomo alkoi toimia sujuvasti, kunhan jäsenten tehtävät olivat määrittäneet ja tapahtuman runko oli saatu suunniteltua. Viimeisessä eli yhteistoimintavaiheessa ryhmä toimii yhdessä asetetun tavoitteen saavuttamiseksi ja ilmapiiri on vapautunut. Tähän päästiin tapahtumapäivänä, jolloin kaikki siihen asti tehty työ huipentui ja pääsimme näkemään työn tulokset.

Jarasto ja Sinervo (1998, 88) toteavat että ryhmässä nuoren sosiaaliset taidot kehittyvät. Jokainen ryhmäläinen joutuu selvittämään erimielisyyksiä tai yhteisiä suunnitelmia muiden kanssa asiallisesti puhumalla ja keskustelemalla. Myös taito kuunnella toisia kasvaa. Hän joutuu antamaan toisille puheenvuoron ja saa harjoitusta keskittymisestä tehtäviin toisten kanssa yhdessä. Kokemus yhdessä toimimisesta ja ryhmähengestä ovat myös ryhmätoiminnan vahvuuksia.

Art-Takomo hankkeen loputtua niin itselläni ohjaajana kuin tytöillä ryhmän aktiivisina jäseninä oli ollut tyhjä olo kun oli havahtunut siihen, ettei tapaamisia enää ollutkaan tiistaisin. Ryhmän lopettamiseen liittyy usein suuria tunteita, etenkin jos ryhmä on toiminut hyvin ja jäsenet ovat tulleet toisilleen tutuiksi. Ryhmä kannattaa lopettaa sen kokemuksi ja hyötyä, iloa ja suruja yhdessä tarkastellen jonkin viimeisen yhteisen tekemisen kautta. (Rasila ym. 2009, 19-20). Me päätimme oman Art-Takomo -toimintamme käymällä yhdessä pitsalla.

"Tuntuu vähän hassulta et se on ohi." Tyttö 14-vuotta (H6)

5.4 Nuorten kokemuksia sosiaalisesta hyvinvoinnista

Haastatelluista nuorista neljä koki, että Art-Takomo tapahtumalla oli hetkellinen positiivinen vaikutus keminmaalaisiin nuoriin. Pidempiaikaiseen hyvinvointiin todettiin tarvittavan useampia tapahtumia. Kaikki haastatellut pitivät hyvänä asiana, että nuoret saatiin lähtemään kotoa ja nuorisotilalta istumasta.

"Seki on hyvä juttu, että tää on kaikille ilmanen nii siinä on se, että kuka tahansa saa tulla sinne. Se ei leimaa ketään, että jos jollaki ei oo vaikka varaa mennä sinne nii sit se ei pääse sen takia. Joka ikisellä nuorella on mahdollisuus tulla." Tyttö 16-vuotta (H2)

"Vaikuttaa nuorten hyvinvointiin. Nuorille tekemistä ku täällä hajotetaan aika paljon paikkoja, että huomaa siitä että on tylsää ja ryhmäsä tyhmyys tiivistyy." Tyttö 15-vuotta (H5)

Hyvät ihmissuhteet, erityisesti myönteiset kontaktit ystävien ja toverien kanssa luovat perustan nuoren jokapäiväiselle henkiselle hyvinvoinnille ja tasapainoiselle persoonallisuuden rakentumiselle (Aho & Laine 1997, 178). Yleisesti ottaen haastatellut kokivat hyvinvoinnin koostuvan siitä, että on ystäviä, harrastuksia ja hyvä olla. Haastateluissa nuoret kokivat vaikeimmaksi juuri hyvinvoinnin määrittelyn. Ajatukset siitä, mitä on hyvinvointi, olivat kuitenkin samansuuntaisia. Nuorille vertaissuhteet ja mielekäs tekeminen rakentavat hyvinvointia. Eritoten nuoruusiässä ystävien ja vertaisryhmien merkitys on tärkeä nuoren identiteetin ja itseluottamuksen rakentumisessa, sosiaalisten taitojen kehittämisessä ja jokapäiväisen emotionaalisen tuen lähteenä (Rönkä, Poikkeus, Viheräkoski 2002, 100). Ystäviltä ja kavereilta haetaan tukea ja hyväksyntää.

"Varmaanki se, että tietää että on joku kaveri siinä lähellä. Nii sitte ei oo semmonen yksinäinen olo." Tyttö 14-vuotta (H1)

Tyttöjen omaakin hyvinvointia tapahtuman järjestäminen paransi. Neljä haastateltua koki itseluottamuksensa kasvaneen uuden kokemuksen myötä ja saaneensa varmuutta lähteä käymään esimerkiksi nuorisotiloilla.

"Tää ainaki autto sitä että lähti johonki sosiaalisoitumaan. Ettei jääny vaan kotia istumaan. Että tuli lähettyä oikeesti." Tyttö 14-vuotta (H4)

Nuorten sosiaaliset taidot karttuivat Art-Takomoon osallistumisen myötä ja tytöt saivat sosiaalisia valmiuksia, joita he eivät muuten olisi saaneet. Useassa haastattelussa nousi esille ylpeys siitä, kuinka he olivat uskaltaneet soittaa tuntemattomille, lähettää sähköposteja ja solmia uusia kontakteja ennestään tuntemattomiin toimijatahoihin. Tämä aiheuttikin nuorille positiivista minäkuvan muutosta: minä pystyn ja uskaltaa! Voidaankin perustellusti todeta, että Art-Takomo hankkeella oli positiivisia merkityksiä nuorten sosiaalisten taitojen kasvulle. Myös ryhmässä toimiminen ja uusien kavereiden muodostus koettiin merkittävänä. Oman äänen esiintuominen ryhmässä oli ollut tytöille iso asia.

"Täsä oon oppinu ainaki enemmän käyttämään sitä omaa ääntä, niinku uskaltaa sanoa asioita. Alkanut puhumaan enemmän." Tyttö 14-vuotta (H1)

"Ja sit tajusin sen itekkin et pystyy olemaan sosiaalisempi mitä on oikeesti. Että pystyy enemmän puhumaan ihmisille ja olemaan mukana." Tyttö 14-vuotta (H4)

Kolme haastateltavista totesi tärkeäksi sen, että he olivat saaneet vastuuta ja saivat osallistua johonkin mikä lähtee heistä itsestään sekä huomasivat minkälaisiin asioihin he pystyvät. Nuorten minäkuvassa tapahtui Art-Takomon aikana selviä muutoksia. Käsitös omasta pystymisestä ja osaamisesta kasvoi. Loppuhaastatteluissa nuoret toivat kaikki esille sitä, että he uskovat nyt entistä enemmän omiin kykyihinsä ja ovat saaneet valmiuksia järjestää tapahtumia tulevaisuudessakin. Nuoret ovat olleet mukana prosessin jokaisessa vaiheessa ja ovat itse luoneet tapahtuman. Tämän vuoksi ylpeys tapahtuman onnistumisesta oli suuri: nuoret tekivät kaiken itse ja onnistuminen oli heidän panoksestaan kiinni.

"Kyllä se varmaan silleen paransi hyvinvointia että sai kokemusta. Ja et oli jonkulaista tekemistä. Sai paljon itseluottamusta ja pystyy ottaa enemmän vastuuta ja tietää mihin pystyy. Ja sit löytää niitä omia vahvuuksia." Tyttö 16-vuotta (H2)

5.5 Ohjaajan rooli

Jokaisella kuudella Art-Takomolla oli oma ohjaajansa, jonka tehtävänä oli toimia ryhmän suunnannäyttäjänä ja prosessin ohjaajana. Art-Takomo voidaan yhdistää kulttuuriseen nuorisotyöhön, jonka työmuotoja ovat ohjatut kulttuuriset pienryhmät, toiminta leireillä ja retkillä sekä erilaiset kulttuuriset tapahtumat ja tilaisuudet. Näiden avulla nuoret saavat julkisen foorumin, jonka kautta saavat teoksensa ja tuotoksensa esille. Kulttuurisen nuorisotyön ohjaajan olisi hyvä saada luotua mahdollistavat olosuhteet oppimisympäristön yhteisöllisyydelle ja luovuudelle, yhteisöllisille ja ilmaisullisille prosesseille, itsetuntemukselle ja –ilmaisulle, voimaantumiselle ja osallisuudelle sekä tekemisen taitojen kehittymiselle. Näiden kautta saadaan kehitettyä nuoren sosiaalisia taitoja, parannetaan nuoren kokemusta näkyväksi tulemisesta ja hyväksynnästä omana itsenään – vailla suoritusta. Myös nuoren taidot ja ajattelu kehittyvät hyvän ohjaajan kannustuksella. (Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus 2012, 14)

Ohjaajana pyrin olemaan helposti lähestyttävä, mukava ja ystävällinen, mutta silti tarpeen tullen jäykkä. Tuire Autio ja Satu Kaski (2005, 64-66) ovat kirjassaan Ohjaamisen taito: Liikunta tukemassa lapsen ja nuoren kasvua kirjoittaneet, että hyvä ohjaaja ottaa huomioon ryhmän ikä- ja kehitystason. Hyvä ohjaaja on aito, kannustava, luotettava, turvallinen, välittävä, luova ja varustettu hyvällä itsetuntemuksella. Samoilla linjoilla on myös Leena Kurki (2000, 83-84), jonka mukaan ohjaajan eli innostajan tärkeimpiä ominaisuuksia ovat hyvä itsetuntemus, palvelun henki ja persoonallinen sitoutuminen työhönsä. Innostaja pystyy kohtaamaan paineita ja ratkomaan ongelmia, sekä luottaa ryhmänsä jäseniin ja heidän omiin ongelmanratkaisukykyihinsä. Innostaja pystyy myös ohjaamaan ryhmäänsä määräämättä eli hän saa ryhmän osallistumaan herättelemällä ja yllyttämällä. Nämä kriteerit ovat omasta mielestäni

hyviä ja varteenotettavia. Ohjaajan on tärkeää tiedostaa omat vahvuutensa ja toimintatapansa, ja saada nämä välitettyä myös ohjattaville. Ohjaajan ei tule olla ryhmän johtaja, joka toimii ylhäältä päin vaan ryhmän kanssa samalla tasolla toimiva innostaja. Itsekin halusin olla nuorille vieressä kulkija, enkä se, joka vain sanelee mitä seuraavaksi tulee tehdä.

Autio ym. (2005, 114-115) toteavat myös, että työntekijän tai toisen ohjaajan kanssa käydyt keskustelut ovat avuksi ohjaajan omassa ammatillisessa kasvussa, sekä työnohjaus lisää ohjaajan hyvinvointia työssä ja auttaa syventämään ohjaajan itsetuntemusta. Tästä olen täysin samaa mieltä. Itsekin koin tärkeäksi saada ohjausta ja tukea Keminmaan kunnan vapaa-aikasihteeriltä Sanna Jussilalta ja Nuorten Art-Takomo hankkeen projektipäälliköltä Ira-Eerika Malvalehdolta etenkin silloin kun tuntui, ettei ole varma mihin suuntaan seuraavaksi kannattaa pyrkiä. Heiltä apu oli helposti ja vaivattomasti saatavilla.

Kauppila (2000, 61-62) on kirjassaan Vuorovaikutus ja sosiaaliset taidot jakanut sosiaalista vuorovaikutusta eri tyyliin. Ystävällis-joustavan vuorovaikutustyylin omaava ohjaaja on yhteistyökykyinen ja joustava sekä tekee positiivisia havaintoja toisesta ihmisestä ja suhtautuu toisiin ymmärtäväisesti. Hän pitää ihmisistä ja juttelee kiireettömästi ja helposti kaikkien kanssa. Tämä on sellainen, johon itsekin pyrin. Ohjaajana haluan olla helposti lähestyttävä - sellainen, jonka kanssa voi sekä nauraa, että vakavoitua juttelemaan aremmistakin asioista. Mielestäni tämä onnistui hyvin Art-Takomo ryhmässä.

Art-Takomoon osallistuneet nuoret olivat tyytyväisiä siihen, ettei ohjaajan lisäksi toimintaan osallistunut muita aikuisia. Juuri se sai heidät tuntemaan, että tapahtuman järjestäminen on nimenomaan heidän omissa käsissään ja vastuu on heillä itsellään. Art-Takomon ohjaajana pyrinkin siihen, että nuorilla oli vapaat kädet itse ideoida ja hoitaa asioita. Ohjaajana olin se, joka muistutteli niistä asioista, jotka tuli ottaa huomioon ja kannusti ryhmää eteenpäin.

”Just ko ei ollu enemmän aikuisia mukana niin tuntu että saahaan enemmän niinku ite tehä.” Tyttö 14-vuotta (H4)

6 POHDINTA

Tutkimukseni tarkoituksena oli selvittää kuinka Nuorten Art-Takomo toimi nuorten hyvinvoinnin tukena. Tarkastelin myös nuorten osallisuuden kokemuksia läpi prosessin. Tutkimuksen menetelmistä teemahaastattelu ja havainnointi onnistuivat mielestäni hyvin. Haastattelut toteutettiin kahdessa osassa ja havainnointi tapahtui läpi tapaamisten ja tapahtuman. Tutkimusmenetelmänä narratiivinen kertomus oli mielenkiintoinen, mutta tässä tutkimuksessa se jäi mielestäni jonkin verran vajaaksi. Nuorten kertomukset olivat hyvin lyhyitä ja suppeita ja niistä ei noussut esiin juurikaan kokemuksia tutkimuksen teemoista. Koin, että nuoret olivat joko liian nuoria tällaiseen lähestymistapaan tai ohjeistus oli vajaa. Teemahaastatteluilla sain selkeästi haastateltavista enemmän irti ja lisäkysymyksillä pystyi syventämään nuorten kertomaa.

Tutkimukseni yhtenä johtavana ajatuksena esiin nousi nuorten näkemys siitä, että nuorten tapahtumat pitäisi olla nuorten tekemiä. Ei keski-ikäisten mummojen, kuten yksi nuorista asian kiteytti. Huomasin, että nuoret sitoutuivat toimintaan erittäin hyvin, kun olivat itse päättämässä yksityiskohdista ja toimivat myös tapahtuman sisällöntuottajina. Aikuisen rooli oli ohjata ja antaa suuntaa. Annoin ryhmälle vapaat kädet toimia ja mahdollisuuden löytää itse ratkaisuja. Usein aikuiset asettavat nuorten toiminnalle liian tiukat raamit, mikä saattaa nuorista tuntua siltä, ettei tapahtuma olekaan enää heidän ”omansa”. Nyt ajatuksena oli alusta lähtien, että nuoret suunnittelevat, tekevät ja toimivat itse. Tähän päästiin Keminmaan Art-Takomossa erittäin hyvin. Haastatteluiden keskeinen anti oli haastateltavien tyytyväisyys siihen, että nuoret saivat järjestää jotain toisille nuorille.

Art-Takomo tarjosi mahdollisuuden nuorille päästä mukaan sosiaalisiin vuorovaikutustilanteisiin ja mahdollisuuden vaikuttaa omaan elinpiiriinsä järjestämällä jotain mukavaa toimintaa ikätovereilleen. Vaikka tapahtuma ei parantanut välttämättä yleisellä tasolla keminmaalaisten nuorten hyvinvointia, näin sen vaikuttavan positiivisesti siinä olleiden nuorten elämään. Nuoret saivat sosiaalisia valmiuksia, solmivat uusia ystävyyssuhteita, verkostoituivat ja oppivat paljon uutta tapahtuman järjestämisestä. Jo-

kainen ylitti itsensä ja koki saaneensa valtavasti oppia tulevaisuutta varten. Nuoret ovatkin hyvin tulevaisuusorientoituneita: jokainen mainitsi haastatteluissa saaneensa hyvät lähtökohdat vastaavanlaisen tapahtuman järjestämiseen tulevaisuudessa. Kaikki tytöt myös osallistuisivat uudestaan, mikäli vastaavanlainen mahdollisuus tarjottaisiin.

Nuorissa on valtava määrä potentiaalia ja uskallusta. Tämän huomasin muun muassa siitä, kuinka yhteydenotot yhteistyökumppaneihin uskallettiin hoitaa vaikka kuinka aluksi jännitti ja tuntui ylitsepääsemättömän vaikealta. Yksi tytöistä totesikin, että jälkepäin tuntui aina hyvältä kun oli uskaltanut ja samalla jopa nauratti oma epävarmuus. Rohkeus kasvoi, mitä enemmän tarttui haasteisiin. Nuorten ensimmäinen tavoite oli saada tapahtumaan esiintyjäksi Robin, mikä kertoo siitä, että heiltä löytyy tarvittavaa uskallusta. Resursseillamme tämä oli mahdotonta, mutta en pitänyt tehtävänäni olla jarruna, vaan nuoret saivat itse lähteä tavoittelemaan unelmiaan. Nuoret eivät lannistuneet siitä, ettei budjettimme mahdollistanut Robinia, vaan olivat innoissaan jo siitä, että levy-yhtiöstä ylipäättään vastattiin. Tämä kertoo siitä, että heille oli tärkeämpää se, että olivat uskaltaneet kuin se, että saatiinko huippuesiintyjä paikalle vai ei.

Ne nuoret, jotka osallistuivat Art-Takomoon, olivat omalta osaltaan raivaamassa tietä myös muille tulevaisuuden aktiivisille osallistujille. Hankkeen edetessä monet muutkin nuoret olivat kyselleet, kuinka toimintaan pääsi mukaan ja ilmaisseet mielenkiintonsa tapahtuman järjestämistä kohtaan. Mielestäni tällainen mahdollisuus ei saisi-kaan jäädä vain yhteen kertaan, vaan esimerkiksi kuntien nuorisotoimet voisivat tarttua toimeen ja antaa mahdollisuuden myös muille halukkaille nuorille. Ensimmäisen kerran jälkeen sana on levinnyt ja uusia ideoita seuraavaan tapahtumaan syntyi varmasti myös niillä nuorilla, jotka eivät nyt osallistuneet Art-Takomoon.

Paras palkinto niin itselleni, kuin ryhmän jäsenillekin, Art-Takomo -projektissa oli ehdottomasti onnistunut tapahtuma. Kävijöitä oli 180 kappaletta, mikä on Keminmaan kokoiselle kunnalle paljon. Nuoret olivat yllättyneitä ja iloisia suuresta kävijämäärästä. He olivat myös helpottuneita siitä, että kaikki meni hyvin ja kavereiden palaute oli ollut positiivista. Sosiaalisen pääoman kasvun kannalta tapahtuman onnistuminen oli tärkeää, koska nyt tytöt kokivat ikätovereidensa sosiaalisen tuen ja solidaarisuuden.

Art-Takomosta opin sen, että nuorisotiloilla ei pidä rajoittaa nuorten osallistumismahdollisuuksia vaan heitä tulisi kannustaa mukaan osallistumaan heitä koskeviin päätöksiin, tapahtumien ja retkien suunnitteluun sekä jokapäiväiseen toimintaan. Vastuu nuorten osallisuuden synnystä on ohjaajilla, mutta sosiaalipedagogian hengessä kaikenlaista pakottamista olisi vältettävä. Nuoria pitää innostaa ja kannustaa ottamaan isompaa roolia heitä koskevissa asioissa, tässä meillä ohjaajilla on iso rooli. Tulevana kansalaistoiminnan ja nuorisotyön ammattilaisena koen, että itselläni on käytettävänä tilaisuus nuorten monipuoliseen osallistamiseen ja myös osaamista osallistavien menetelmien käytöstä.

Pysäyttävä hetki haastatteluita tehdessä oli yhden tytön kommentti, jossa hän kertoi nyt Art-Takomon myötä uskaltavansa tulla myös nuorisotiloille. Ryhmäytyminen tiloilla on usein vahvaa, ja ainakin Keminmaassa nuorisotiloilla käy viikoittain samat henkilöt - harvoin mukaan uskaltautuu uusia kävijöitä. Etenkin pienillä paikkakunnilla nuorisotyö rajautuu usein pelkkään tilatyöhön, ja tällöin monet jäävät toiminnan ulkopuolelle. Jollain tavalla olisi saatava madallettua kynnystä nuorisotilojen toimintaan.

Art-Takomolla oli useita positiivisia vaikutuksia nuorten elämään. Jokainen sai itsetuottamusta ja oma minäkuva muuttui hieman. Nuoret saivat onnistumisen kokemuksia ja kasvattivat uskoa omiin kykyihinsä. Heidän sosiaalinen verkostonsa laajeni ja nuoret solmivat uusia vertaissuhteita ikätovereihin. He järjestivät omassa mittakaavassaan suuren tapahtuman ja onnistuivat siinä. Jokainen osallistui tapahtuman järjestämiseen omalla tavallaan ja koki sen merkittäväksi. Itselle ohjaajana erityisen mieleenpainuva oli 14-vuotiaan tytön kommentti alla.

”Tapahtuman kannalta se ei ollu kauheen järkevää, mutta ko oli näitä tapaamisia nii sitte me vähän eksyttiin ja saatettiin vaikka kuin pitkään puhua jostaki muusta ja nauraa vaan se pari tuntia. Et oli aina illaks jotain tekemistä ku sai tänne tulla ja nauraa.” Tyttö 14-vuotta (H4)

Lopputulokselle ei niin väliä, kunhan polku määränpäähän on mieluisa.

LÄHTEET

- Aho, Sirkku & Laine, Kaarina 1997. Minä ja muut. Kasvaminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Keuruu: Otava.
- Allardt, Erik 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Porvoo Helsinki: WSOY.
- Anttila, Pirkko 1999. Suora havainnointi. Materiaali tulostettu 10.8.2004.
www.metodix.com
- Autio, Kirsi & Hiillos, Leena & Mattila, Pirjo & Keskinen, Vesa 2008. Hesan Nuorten Ääni – Kuuluuko se? Nuorten osallisuus- ja demokratiahankkeen toimintatapoja ja nuorten kokemuksia. Teoksessa Piia Bäcklund (toim.) Helsinkiläisten käsityksiä osallisuudesta. Viitattu 31.3.2014
http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/08_10_01_tutkkats_7_backlund.pdf
- Autio, Tuire & Kaski, Satu 2005. Ohjaamisen taito. Liikunta tukemassa lapsen ja nuoren kasvua. Edita Publishing Oy.
- Ellonen, Noora & Korkiamäki, Riikka 2006. Sosiaalinen pääoma lasten ja nuorten hyvinvoinnin resurssina. Sosiaalinen pääoma – käsitteen käyttö kansainvälisessä lapsuus- ja nuorisotutkimuksessa. Teoksessa Forsberg, Hannele & Ritala, Aino & Koskinen, Maritta Törrönen (toim.) Lapset ja sosiaalityö. Kohtaamisia, menetelmiä ja tiedon uudelleenarviointia. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Eskola, Jari 2007. 6-8? (Teema)haastattelututkimuksen toteuttamisesta. Teoksessa Viinamäki, Leena & Saari, Erkki (toim.) Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Tammi.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2001. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 5. painos. Jyväskylä: Vastapaino.
- Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana 2010. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. 3. painos. Juva: WS Bookwell Oy.
- Gretschel, Anu 2002. Kunta nuorten osallisuusympäristönä. Nuorten ryhmän ja kunnan vuorovaikutussuhteen tarkastelu kolmen liikuntarakentamisprojektin laadunarvioinnin keinoin. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Grönfors, Martti 2010. Havaintojen teko aineistonkeräyksen menetelmänä. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. 3. painos. Juva: PS-kustannus.
- Haiminen, Terhi 2003. Nuoret toiminnassa. Nuorten projektimaisen toiminnan sosiaalipedagogista tarkastelua. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos, Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntapolitiikan pro gradu –tutkielma.
- Heikkinen, Hannu L.T. 2001. Narratiivinen tutkimus – todellisuus kertomuksena. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus 2012. Nuorten osallisuus ja vaikuttaminen kulttuurisessa nuorisotyössä. Viitattu 14.4.2014.
<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/85fb81804aeb262984ed8e7ee4141bc3/Nuorte>

n+osallisuus.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=85fb81804aeb262984ed8e7ee4141bc3

- Hirsjärvi, Sirkka & Huttunen, Jouko 1997. Johdatus kasvatustieteeseen. 4.-5. Painos. Juva: WSOY.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1996. Tutki ja kirjoita. 10. painos. Helsinki: Tammi.
- Horelli, Liisa & Haikkola, Lotta & Sotkasiira, Tiina 2007. Osallistuminen nuorisotyön lähetysmistapana. Teoksessa Tommi Hoikkala, Anna Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä: menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Hämäläinen, Juha 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kuopion yliopiston painatuskeskus.
- Iisakka, Laura 2004. Sosiaalinen pääoma suomalaisissa haastattelu- ja kyselyaineistoissa vuoden 1990 jälkeen. Tilastokeskus. Viitattu 29.3.2014.
http://www.stat.fi/org/tut/dthemes/papers/sospaaoma_sospaa.html
- Jarasto, Pirkko & Sinervo, Nina 1999. Elämää varten. Murrosikäisen ja nuoren maailma. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Jauhiainen, Riitta & Eskola, Marjatta 1994. Ryhmäilmiö. Juva: WSOY.
- Kajanoja, Jouko & Simpura, Jussi (toim.) 1998, Sosiaalinen pääoma. Käsite ja sen soveltaminen sosiaali- ja talouspolitiikassa. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT), VATT-julkaisuja 24.
- Kananen, Jorma 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Julkaisija Jyväskylän ammattikorkeakoulu, liiketoiminta ja palvelut -yksikkö Julkaisusarja Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja.
- Kauppila, Reijo A. 2005. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.
- Kinnunen, Pekka & Penttilä, Liisa & Rantala, Jaakko & Salonen, Kauko & Tervo, Timo 2003. Innostuskirja. Nyt! Sosiokulttuurisen toiminnan polunpäitä. Opintokeskus Kansalaisfoorumi. Oulu: Painotalo Suomenmaa
- Korkiamäki, Riikka 2013. Kaveria ei jätetä! Sosiaalinen pääoma nuorten vertaissuhteissa. Väitöskirja. Viitattu 30.3.2014.
<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/68124/978-951-44-9124-5.pdf?sequence=1>
- Kotiranta, Tuija & Haaki, Raili & Niemi, Petteri 2011. Sosiaalisuus ja sosiaalinen hyvinvointi. Teoksessa Kotiranta, Tuija & Niemi, Petteri & Haaki, Raili (toim.) Sosiaalisen toiminnan perusta. Helsinki: Gaudeamus.
- Kumpula, Maarit 2012. Nuorten sosiaalisen pääoman muotoutuminen kaverisuhteissa. Sosiaalityön koulutusohjelma, Lapin Yliopisto. Pro gradu – tutkielma.
- Kurki, Leena 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino.
- Laitinen, Hanna 2002. Kenen ehdoilla, Osallistaminen kehitysyhteistyössä, Helsinki: Priima Offset.

- Lapin Nuorison Liitto ry 2013. Viitattu 15.4.2014.
http://www.lnl.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=145&Itemid=100074
- Lapin nuorten tieto- ja neuvontapalvelu LaNutu 2013. Keminmaa. Viitattu 12.4.2014.
<http://www.lanutu.fi/Suomeksi/Valitse-kunta!/Keminmaa/Nuorisoneuvosto>
- Niemi, Petteri & Kotiranta, Tuija & Haaki, Raili 2011. Sosiaalisen muutos, monimuotoisuus ja tutkimus. Teoksessa Kotiranta, Tuija & Niemi, Petteri & Haaki, Raili (toim.) Sosiaalisen toiminnan perusta. Helsinki: Gaudeamus.
- Nuorisolaki 2006/72. Viitattu 10.2.2014.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>
- Opetushallitus 2013. Kouluikäisen terveyden polku: Henkinen ja sosiaalinen hyvinvointi. Viitattu 10.2.2014.
http://www.edu.fi/kouluikaisen_terveyden_polku/henkinen_ja_sosiaalinen_hyvinvointi
- Paananen, Soili 2008. Saksalainen elämäkertametodologia oppimisen tutkimuksessa. Teoksessa Kaasila, Raimo & Rajala, Raimo & Nurmi, Kari E. (toim.) Narratiivikirja: Menetelmiä ja esimerkkejä. Rovaniemi: Lapin Yliopistokustannus Oy.
- Rasila, Minna & Pitkonen, Maria 2009. Hyvä ryhmä, toimiva tiimi. Helsinki: Suomen Yrityskirjat Oy.
- Ruuskanen, Petri 2001. Sosiaalinen pääoma - käsitteet, suuntaukset ja mekanismit. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, VATT- tutkimuksia 81.
- Rönkä, Anna & Poikkeus, Anna-Maija & Viheräkoski, Johanna 2002. Seiskalta kasille – nuoret ja vanhemmat muutoksessa. Teoksessa Viattomuudesta vimmaan. Lap-suudesta nuoruuteen – siirtymävaiheen tarkastelua. Stakes, julkaisuja 23, 95-104. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino. Oy.
- Sosiaalinen pääoma 2010
- Suomen Nuorisoseurat ry. Nuorten Art-Takomo käynnistyi Lapissa. Viitattu 4.2.2014.
http://www.nuorisoseurat.fi/uutiset_ja_tapahtumat/uutiset/nuorten-art-takomo-kaynnistyi-lapissa
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014. Viitattu 10.2.2014.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tutkimus/tyokalut/neuvontapalvelut/lait/kasitteet
- Vehviläinen, Jukka 2006. Nuorten osallisuushankkeen hyvät käytännöt. Helsinki: Hakapaino Oy.

LIITTEET

Liite1 Tapahtuman mainos

Keminmaan Wallenius-salissa
Nuorten pläjäys la 22.3.2014

OHJELMISTOSSA KLO 14-17 PAIKALLA ERILAI-
 SIA TYÖPAJOJA MM. AMMATTIOPISTO LAPPI-
 ALTA KYNSIEN LAKKAUSTA, FYSIIKKAPAJA &
 PULMAPELEJÄ & PLEIKKAPELEJÄ SCREENILTÄ

KLO 18 ALKAEN *Paikallisia Bändejä*

TAPAHTUMASSA MYÖS NUORISONEUVOSTON
 BUFFETTI, MAHDOLLISUUS LÖHÖILYYN JA JÄTTI
TERKKUSEINÄ

ILLAN PÄÄEESIINTYJÄNÄ
 KLO 21

KAIKKIEN KÄVIJÖIDEN
 KESKEN ARVOTAAN
 LAHJAKORTTEJA YM.

Nost3 & Protro

Liite2 Tutkimuslupalomake

Hei!

18.2.2014

Opiskelen Humanistisessa ammattikorkeakoulussa yhteisöpedagogiksi. Opintoni ovat edenneet nyt loppusuoralle ja on aika siirtyä opinnäytetyövaiheeseen. Opinnäytetyöni aiheena on selvittää miten Keminmaassa toimiva Nuorten Art-Takomo tukee nuorten sosiaalista hyvinvointia. Aineisto kerätään haastatteluilla, jotka nauhoitetaan. Opinnäytetyön valmistuttua kerätty materiaali hävitetään.

Opinnäytetyössäni noudatan ehdotonta salassapitovelvollisuutta. Nuori tai hänen läheisensä eivät ole tunnistettavissa työn raportissa.

Ystävällisin terveisin,
Laura Katisko

Puhelinnumero

Osoite

Sähköpostiosoite

*****

Annan luvan _____ (nuoren nimi)
osallistumiselle Laura Katiskon tekemään opinnäytetyöhön, joka käsittelee Keminmaan
Art-Takomon vaikutusta nuorten sosiaaliseen hyvinvointiin.

.

Paikka

Pvm

Nimikirjoitus ja nimenselvennys

Liite3 Teemahaastattelurunko

1. Haastattelukerta

Taustatiedot

- Ikä, asuinpaikka, perhe, harrastukset

Mikä sai lähtemään mukaan?

Osallisuus

- Mitä mielestäsi tarkoittaa?
- Onko tärkeää saada itse järjestää nuorille? Miten nuorten osallisuutta voitaisiin lisätä?
- Huomioitiinko osallisuus Art-Takomossa tarpeeksi? Millä tavoin olisi voitu lisätä?

Sosiaalinen hyvinvointi

- Millaista on ollut toimia tässä ryhmässä?
- Saitko olla oma itsesi, missä asioissa sait toteuttaa itseäsi?
- Kaverit
- Aikuiset – olisiko pitänyt olla enemmän aikuisia ja aikuisten apua?
- Jännittääkö muiden nuorten arvostelu/mielipiteet? Mitä muut nuoret ovat sanoneet siitä, että olet mukana tällaisessa toiminnassa?

Vaikuttaminen

- Tuntuuko että saa vaikuttaa / Onko tämä hyvä toimintamalli
- Saavatko Keminmaassa nuoret vaikuttaa? Mihin asioihin?
- Oletko omalta osaltasi saanut vaikuttaa, millä tavoin?
- Miten sinut on osallistettu mukaan toimintaan?

Odotukset

- Miten osallisuutta olisi voitu lisätä? suunnittelussa, tapahtumassa, arvioinnissa
- Millaisia odotuksia oli tapahtuman järjestämisestä? Vastasiko odotuksia?
- Ilmapiiri
- Mitä hyvää on ollut/ huonoa? Helppoa/vaikeaa?
- Mitä olet oppinut?

Osallistuisitko uudestaan? Mitä tekisit toisin?

Jos saisit itse yksin suunnitella tapahtuman alusta loppuun, millainen se olisi?

2. Haastattelukerta

Tapahtuma

- Kerro, miten tapahtuma mielestäsi meni.
- Sujuiko kaikki suunnitelmien mukaan? Mikä sujui/mikä ei?
- Mitä olisi voinut tehdä toisin? Mikä onnistui yli odotusten?
- Kävikö paljon tuttuja?
- Minkälaisia kommentteja kuulit tapahtumasta?

Hyvinvointi

- Paransiko Keminmaan nuorten hyvinvointia? Miten?
- Paransiko omaa hyvinvointiasi? Miten?
- Millaiset asiat yleensäkin saavat sinut voimaan hyvin?

Sosiaalinen pääoma

- Miten toimitte ryhmänä?
- Mikä siinä oli parasta?
- Mikä olisi voinut sujua paremmin?

Tulevaisuus

- Miltä tuntuu kun tapahtuma ja Art-Takomo on nyt ohi?
- Mitä opit tästä? Opitko itsestäsi jotain uutta?

Liite4 Narratiivinen tutkimus

Ennen tapahtumaa

Kirjoita kertomus odotuksistasi liittyen Nuorten Pläjäys tapahtumaan. Voit hyödyntää kertomuksessasi esimerkiksi seuraavia aiheita:

- Tulin mukaan Art-Takomoon, koska..
- Tapahtuman suunnittelu ja siihen liittyvät odotukset
- Oma roolini suunnittelussa on ollut..
- Oma toimintani suunnittelussa on ollut..
- Mielestäni ryhmä muodostui ja toimi..
- Odotan tapahtumalta..
- Helpointa tapahtuman järjestämisessä on ollut..
- Vaikeinta tapahtuman järjestämisessä on ollut..

Tapahtuman jälkeen

- Tapahtumapäivän aamuna ..
- Tapahtumassa meni mielestäni hyvin..
- Tapahtumassa mielestäni ei sujunut..
- Tapahtuman jälkeen minusta tuntui..
- Opin Art-Takomossa..